

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

εκδδα

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΚΣΤ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ως μέσο περιορισμού της δράσης και του ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ Γενικής Διοίκησης

Επιβλέπων:

Γεώργιος Πατρίκιος

Σπουδάστρια:

Ελένη Μουρτίκα

ΑΘΗΝΑ - 2020

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΣΤ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

**Η προστασία των προσωπικών δεδομένων ως
μέσο περιορισμού της δράσης και του ελέγχου
της Δημόσιας Διοίκησης**

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ Γενικής Διοίκησης

Επιβλέπων:

Γεώργιος Πατρίκιος

Σπουδάστρια:

Ελένη Μουρτίκα

ΑΘΗΝΑ 2020

ΕΣΔΔΑ

Ελένη Μουρτίκα

© 2020

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής».

Αθήνα, 18/09/2020

Ελένη Μουρτίκα

Υπογραφή

Περίληψη

Οι διατάξεις του νόμου 2472/1997 και πιο πρόσφατα του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και του ν. 4624/2019 αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ελληνική Δημόσια Διοίκηση. Η παρούσα εργασία έχοντας ως βάση τις προαναφερθείσες διατάξεις παρουσιάζει αρχικά τους περιορισμούς που τίθενται στη δράση της Δημόσιας Διοίκησης μέσω των υποχρεώσεων με τις οποίες δεσμεύονται οι ενέργειες των διοικητικών οργάνων. Συγκεκριμένα, αναλύονται οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στην κανονιστική δράση της Διοίκησης (με την ανάγκη προστασίας των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό, αλλά και εξ ορισμού), η υποχρέωση παροχής συγκατάθεσης, ώστε να είναι η επεξεργασία των δεδομένων σύννομη, αλλά και η υποχρέωση της Λογοδοσίας, έκφανση της οποίας αποτελεί και η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο περιορισμός του ελέγχου της διοικητικής δράσης λόγω της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσα από Αποφάσεις και Γνωμοδοτήσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σχετικές με περιπτώσεις που αναφέρονται στην πρόσβαση των διοικουμένων στα διοικητικά έγγραφα, στη δημοσίευση των πράξεων της Διοίκησης (ανάρτηση πινάκων αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα και δημοσίευση Προεδρικών Διαταγμάτων απονομής χάριτος) και στην άσκηση Κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Λέξεις – Κλειδιά: Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περιορισμός διοικητικής δράσης, περιορισμός ελέγχου Δημόσιας Διοίκησης, υποχρεώσεις, συμμόρφωση, λογοδοσία.

Abstract

The provisions of the Law 2472/1997 and most recently the General Data Protection Regulation (GDPR) and the Law 4624/2019 aim to ensure the protection of personal data in Greek Public Administration. This paper, based on the above-mentioned provisions, presents firstly the limitations that are placed in the action of Public Administration through the obligations which bind the power of the administrative bodies. In particular, it analyses the obligations which are enforced to the regulatory action of the Administration (with the necessity of the protection of data by design and by default), the obligation of providing consent so as data processing to be within the Law, as well as the demand of accountability, an aspect of which is conducting Data Protection Impact Assessment. Additionally, it is examined the limitation of the control of the administrative action due to the protection of personal data through the Decisions and Opinions of the Data Protection Authority and the Legal Council of the State regarding situations relating to the access of citizens to the public files, the promulgation and publication of Administrative acts (publication of results regarding the personnel selection for the public or the wider public sector and publication of Presidential Decrees of pardons) and the exercise of Parliamentary Control.

Keywords: Protection of personal data, limitation of the administrative action, obligations, compliance, accountability.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract.....	4
Πίνακας Συντιμήσεων και Συντομογραφιών.....	6
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο Α	10
Ο περιορισμός της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης.....	10
Α. 1. Η υποχρέωση προστασίας των δεδομένων από το σχεδιασμό και εξ ορισμού στην Κανονιστική Δράση της Δημόσιας Διοίκησης.....	11
Α.2. Η υποχρέωση παροχής συγκατάθεσης για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	15
Α.3. Η υποχρέωση της Λογοδοσίας	20
Α.4. Η υποχρέωση Διενέργειας Εκτίμησης Αντικτύπου	23
Κεφάλαιο Β	28
Ο περιορισμός του ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης	28
Β.1. Πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα	29
Β.2. Δημοσιότητα πινάκων αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα	32
Β.3. Δημοσίευση Προεδρικού Διατάγματος απονομής χάριτος	36
Β.4. Άσκηση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου	39
Συμπεράσματα.....	45
Βιβλιογραφία	50
I. Βιβλία.....	50
II. Πρωτογενείς Πηγές.....	51
III. Διαδικτυακές Πηγές	55
Παραρτήματα	57
Παράρτημα 1	57
Παράρτημα 2	59
Παράρτημα 3	61

Πίνακας Συντμήσεων και Συντομογραφιών

άρ.:	άρθρο
ΑμεΑ:	Άτομα με Αναπηρία
ΑΠΔΠΧ:	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΑΣΕΠ:	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
βλ.:	βλέπε
ΓΚΠΔ:	Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων
ΔΕΠ:	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό
ΕΑΠΔ:	Εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ:	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών
κ.λπ.:	και λοιπά
ΚτΒ:	Κανονισμός της Βουλής
ΚΔΔ:	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ν.:	νόμος
ΝΣΚ:	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΝΠΔΔ:	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΟΑΕΔ:	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΤΑ:	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ:	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
παρ.:	παράγραφος
Π.Δ.:	Προεδρικό Διάταγμα
π.χ.:	παραδείγματος χάριν
ΠτΔ:	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
Σ:	Σύνταγμα
σελ.:	σελίδα
στοιχ.:	στοιχείο
ΤΕΙ:	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΥΠΔ:	Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων

Εισαγωγή

Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος, η ανάπτυξη του διαδικτύου και η ψηφιοποίηση της πληροφορίας οδηγούν σε εύκολη, άμεση και γρήγορη επικοινωνία, όπως και σε (με όμοια χαρακτηριστικά) αναζήτηση, ανεύρεση, αποθήκευση, μεταφόρτωση κι ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών μεγάλου όγκου και οιοδήποτε είδους. Τα ηλεκτρονικά μέσα πέρα από διαύλους επικοινωνίας, λοιπόν, αποτελούν και μέσα επεξεργασίας δεδομένων και ελλοχεύουν κίνδυνοι για την ιδιωτικότητα των προσώπων, μέσα από τη συλλογή, την επεξεργασία, τη διασύνδεση, αλλά και διάδοση των προσωπικών δεδομένων των ατόμων.

Όπως επισημαίνεται και με τις αιτιολογικές σκέψεις 6, 7 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (δημοσίευση που έγινε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 119/4-5-2016), πλέον Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, «οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η παγκοσμιοποίηση δημιούργησαν νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η κλίμακα της συλλογής και της ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυξήθηκε σημαντικά. Η τεχνολογία επιτρέπει τόσο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και σε δημόσιες αρχές να κάνουν χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε πρωτοφανή κλίμακα για την επιδίωξη των δραστηριοτήτων τους. Τα φυσικά πρόσωπα ολοένα και περισσότερο δημοσιοποιούν προσωπικές πληροφορίες και τις καθιστούν διαθέσιμες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η τεχνολογία έχει αλλάξει τόσο την οικονομία όσο και την κοινωνική ζωή και θα πρέπει να διευκολύνει περαιτέρω την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ένωσης και τη διαβίβαση σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, διασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και «οι εξελίξεις αυτές απαιτούν ένα ισχυρό και πιο συνεκτικό πλαίσιο προστασίας των δεδομένων στην Ένωση, υποστηριζόμενο από αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας, δεδομένου ότι είναι σημαντικό να δημιουργηθεί η αναγκαία εμπιστοσύνη που θα επιτρέψει στην ψηφιακή οικονομία να αναπτυχθεί στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς. Τα φυσικά πρόσωπα θα πρέπει να έχουν τον έλεγχο των δικών τους δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα πρέπει να ενισχυθούν η ασφάλεια δικαίου και η

πρακτική ασφάλεια για τα φυσικά πρόσωπα, τους οικονομικούς παράγοντες και τις δημόσιες αρχές».

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και ο ν. 4624/2019 (Α' 137) στοχεύουν στην οριοθέτηση και ορθή επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τις επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές. Έτσι, οι δημόσιες αρχές και οι επιχειρήσεις οφείλουν να λάβουν μέτρα, για να προστατευθούν τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων από ενδεχόμενους κινδύνους που αναπτύσσονται παράλληλα με την ανάπτυξη της τεχνολογίας.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν όλο και περισσότερο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης στον οποίο στοχεύει η ηλεκτρονική διακυβέρνηση με συνεπακόλουθα την αύξηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της, απαιτεί την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, ώστε να αντικατασταθούν οι παραδοσιακές μέθοδοι επικοινωνίας, ελέγχου και ανάπτυξης διαδικασιών και παράλληλα δεσμεύεται με το Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020 του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ότι «η ανταλλαγή, αποθήκευση, επεξεργασία, διάχυση, μεταφορά δεδομένων θα ικανοποιεί όλες τις απαιτήσεις ασφάλειας και ιδιωτικότητας που διέπονται από τους εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς νόμους και αποφάσεις, με την χρήση Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών και πολιτικών ασφάλειας και ιδιωτικότητας» που προβλέπονται ρητά στις σελ. 11 και 12.

Στην Ελλάδα, πριν τον ΓΚΠΔ και τον ν. 4624/2019, ίσχυε ο ν. 2472/1997 (Α' 50), ο οποίος θέσπιζε με το 1^ο άρθρο του τις προϋποθέσεις «για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής» και οι διατάξεις του κάλυπταν βάσει του 3^{ου} του άρθρου την «εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία καθώς και τη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο».

Το ζήτημα που προκύπτει από την εφαρμογή των ανωτέρω νομοθετημάτων είναι το κατά πόσο μπορεί να περιορίζεται η δράση της Δημόσιας Διοίκησης από τη μια με τις απαιτούμενες υποχρεώσεις που θέτουν, ιδιαιτέρως τα πιο πρόσφατα νομοθετήματα, αλλά και πόσο περιορίζεται και ο έλεγχος της δράσης της αυτής.

Για την εξέταση των ανωτέρω ζητημάτων πραγματοποιήθηκε πρώτα από όλα μελέτη των ίδιων των νομοθετημάτων, καθώς και βιβλιογραφική αναζήτηση σε εγχειρίδια

διοικητικού δικαίου, όπως και μελέτη κι άλλων νόμων που άπτονται των ζητημάτων αυτών, αλλά και Γνωμοδοτήσεων κι Αποφάσεων της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) και Γνωμοδοτήσεων και των Κατευθυντηρίων Γραμμών της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων. Χρησιμοποιήθηκαν, ακόμα, σχετικές διαδικτυακές πηγές στην ελληνική γλώσσα και για την πληρέστερη ανάλυση του θέματος παρατίθενται τρία παραρτήματα που σχετίζονται με τη διενέργεια της μελέτης εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να πραγματοποιείται, κριτήρια πληρότητας της, κατάλογος με είδη πράξεων επεξεργασίας που απαιτούν τη διενέργεια της).

Η παρούσα εργασία επιχειρεί στο πρώτο κεφάλαιο να αναδείξει τον περιορισμό της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης μέσω των αυξημένων υποχρεώσεων που θεσπίζουν ειδικά τα τελευταία νομοθετήματα αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και στο δεύτερο προσπαθεί να ερευνήσει τους περιορισμούς που υφίστανται στον έλεγχο της δράσης της, κυρίως μέσα από περιπτώσεις με πραγματικά γεγονότα, ενώ στον επίλογο της παρατίθενται τα συμπεράσματα από την ανωτέρω πραγμάτευση.

Κεφάλαιο Α

Ο περιορισμός της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης

Στο Σύνταγμα (Σ) με την αναθεώρηση του το 2001 (Βενιζέλος, 2008, σελ. 411-412) προστέθηκε ρητή αναφορά στην αρχή του κράτους δικαίου (άρ. 25 παρ. 1 Σ). Η εξειδίκευση της αρχής αυτής μεταξύ άλλων εμπεριέχει την αρχή της διάκρισης των εξουσιών (άρ. 26), τη θέση ορίων στην εκτελεστική εξουσία για τη θέσπιση κανόνων δικαίου (άρ. 43 παρ. 2, 4 Σ), τη θέση συνταγματικών κανόνων που ρυθμίζουν την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας (άρ. 74 Σ), τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων από τα δικαστήρια (άρ. 93 παρ. 4 Σ), την Δικαστική ανεξαρτησία και υποταγή του Δικαστή μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους που είναι σύμφωνοι με αυτό (άρ. 87 και 93 Σ), την κατοχύρωση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας (άρ. 20 παρ. 1 Σ), την κατοχύρωση καταλόγου δικαιωμάτων και την τυπική αναγνώριση συνταγματικών δικαιωμάτων και την υποχρέωση όλων των κρατικών οργάνων να τα προστατεύουν (άρ. 25 παρ. 1 Σ), την αρχή της νομιμότητας της διοικητικής δράσης (άρ. 95 παρ. 1 στοιχ. α και 95 παρ. 5 Σ). Η τελευταία αρχή επιτάσσει οι ενέργειες της διοικητικής δράσης να μην είναι αντίθετες προς τους κανόνες δικαίου και να είναι σύμφωνες ή να βρίσκονται σε αρμονία με τους κανόνες αυτούς. Η παράβαση της αρχής αυτής μπορεί να έχει διάφορες συνέπειες ανάλογα με την ενέργεια του διοικητικού οργάνου.

Έτσι, λοιπόν, «Κράτος δικαίου είναι αυτό που η κρατική εξουσία περιορίζεται με κανόνες δικαίου» (Βενιζέλος, 2008, σελ. 414-415) και ο περιορισμός της αποτελεί αυτοπεριορισμό, καθώς η ίδια θεσπίζει τους κανόνες δικαίου με τους οποίους οργανώνεται και περιορίζεται. Η διοικητική δράση, λοιπόν, αυτοπεριορίζεται έναντι των διοικουμένων από τη μια και από την άλλη βάσει της αρχής αυτής, η Διοίκηση οφείλει να ενεργεί πάντα με βάση κάποιο νόμο και μέσα στα όρια του νόμου, ενώ οι αξιώσεις του ατόμου μπορεί να διεκδικηθούν με δικαστικά μέσα ενώπιον δικαιοδοτικών οργάνων που έχουν δικαστική ανεξαρτησία. Συνεπώς, η Διοίκηση δε λειτουργεί αυθαίρετα και οφείλει μάλιστα να συμμορφώνεται στις αποφάσεις των δικαστηρίων (άρ. 95 παρ. 5 Σ).

Ταυτόχρονα, με τα ατομικά δικαιώματα ή ατομικές ελευθερίες παρέχεται στο μέλος της πολιτείας μια σφαίρα ελευθερίας από την κρατική εξουσία, ένας ιδιωτικός χώρος όπου οι επεμβάσεις του κράτους αποκλείονται ή περιορίζονται. Τα δικαιώματα από τη μια είναι δικαιώματα των διοικουμένων και από την άλλη αποτελούν υποχρεώσεις των διοικητικών οργάνων με την έννοια ότι τα τελευταία οφείλουν να τα προστατεύουν. Σε

συνδυασμό με την αρχή *in dubio pro libertate* (εν αμφιβολία υπέρ της ελευθερίας), με την οποία δηλαδή αν υπάρχει αμφιβολία ερμηνευτική ως προς τα συνταγματικά δικαιώματα, θα πρέπει να επιλέγεται η προστασία και όχι ο περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συνταγματικών ελευθεριών, φαίνεται ο περαιτέρω περιορισμός της δράσης της Διοίκησης.

Τα νομοθετήματα που αναφέρονται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων (ν. 2472/1997, ΓΚΠΔ, ν. 4624/2019) δίνουν δικαιώματα στο άτομο και θέτουν τα όρια της δράσης της Διοίκησης, δηλαδή το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτή μπορεί να κινηθεί και να οργανωθεί και αντίστροφα, οι ενέργειες της θα πρέπει να είναι σύμφωνες προς τον κανόνα δικαίου που διέπουν τη δράση της (Αλεξανδροπούλου–Αιγυπτιάδου, 2016), δηλαδή τα όργανα της δημόσιας διοίκησης οφείλουν να απέχουν από πράξεις ή παραλείψεις που είναι αντίθετες με τους ισχύοντες κανόνες δικαίου κι έτσι επιτυγχάνεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων των υποκειμένων από αυθαίρετες αποφάσεις και ενέργειες της Διοίκησης.

Η δράση της Διοίκησης, λοιπόν, περιορίζεται με τις υποχρεώσεις που οι σχετικοί νόμοι της επιβάλλουν αναφορικά με τις προϋποθέσεις της νόμιμης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων εκ μέρους του Δημοσίου, δηλαδή με την ίδια τη διαδικασία της επεξεργασίας των δεδομένων. Ωστόσο ο περιορισμός της δράσης της δεν αρκείται μόνο στη συμμόρφωση της Διοίκησης στη νομοθεσία, αλλά τίθεται και με την απόδειξη της συμμόρφωσης της στη νομοθεσία, καθώς για τη σχετική επαλήθευση απαιτείται σειρά τήρησης οργανωτικών και τεχνικών μέτρων από την πλευρά της Διοίκησης. Ακόμη, η δράση της Διοίκησης και η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν εφάπτονται μόνο κατά τη διάρκεια του κύκλου της επεξεργασίας, αλλά και σε πρωιμότερο στάδιο, όπως σε εκείνο της κατάρτισης και προετοιμασίας νομοσχεδίων και κανονιστικών πράξεων, στις φάσεις των οποίων η Διοίκηση θα πρέπει αδιαλείπτως να λαμβάνει υπόψη της τα σχετικά νομοθετήματα και τους περιορισμούς που θέτουν, οι οποίοι θα μπορούσαν και να έχουν αντίκτυπο στις σχετικές εκροές της.

A. 1. Η υποχρέωση προστασίας των δεδομένων από το σχεδιασμό και εξ ορισμού στην Κανονιστική Δράση της Δημόσιας Διοίκησης

Η διοίκηση δεν εκτελεί κι εφαρμόζει απλώς τους νόμους, αλλά συμμετέχει και στη φάση της κατάρτισης και προετοιμασίας τους, καθώς τα σχέδια νόμων καταρτίζονται και εκτός Βουλής στις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες, δηλαδή στα Υπουργεία με τους

αρμόδιους Υπουργούς να επιβλέπουν και να συνιστούν τους καθοδηγητές της σχετικής διαδικασίας. Άλλωστε, το μεγαλύτερο μέρος της νομοθετικής πρωτοβουλίας ανήκει στην εκτελεστική εξουσία, η οποία συντάσσει και καταρτίζει σχέδια νόμων. Από την άλλη, τα Προεδρικά Διατάγματα, στα οποία συμμετέχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ), και οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης (έκδοση από άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, χωρίς να συμμετέχει ο ΠτΔ) αποτελούν επίσης πράξεις της εκτελεστικής εξουσίας (Μακρυδημήτρης και Πραβίτα, 2012 σελ.4). Είτε το Σύνταγμα στο άρ. 43 παρ. 1 δίνει απευθείας την κανονιστική αρμοδιότητα στα διοικητικά όργανα είτε αυτή δίνεται με πράξεις του νομοθετικού οργάνου, δηλαδή με νομοθετική εξουσιοδότηση στο άρ. 43 παρ. 2 και 4 (Πρεβεδούρου, σε www.prevedourou.gr). Μάλιστα, αναφορικά με τα κανονιστικά διατάγματα, αφού τεθεί σε ισχύ εξουσιοδοτικός νόμος, ο αρμόδιος Υπουργός μέσω των υπηρεσιών του Υπουργείου του συντάσσει σχέδιο προεδρικού διατάγματος, το οποίο υποβάλλεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) για επεξεργασία κι έπειτα στον ΠτΔ, για να το εκδώσει. Την πρωτοβουλία, δηλαδή την έχει ο Υπουργός (όπως και την ευθύνη που έχει αναλάβει με την προσυπογραφή του) και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ) έχει υποχρέωση να το εκδώσει (Μακρυδημήτρης και Πραβίτα, 2012 σελ. 106).

Επίσης, οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης, μπορεί να εκδοθούν, βάσει του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β' Σ, από το Υπουργικό Συμβούλιο, τον Περιφερειάρχη και άλλα όργανα της Διοίκησης πλην του ΠτΔ και η ονομασία τους παραπέμπει στο όργανο που τις εκδίδει (για παράδειγμα Υπουργική Απόφαση, Κοινή Υπουργική Απόφαση, Απόφαση Περιφερειάρχη).

Ακόμη, υφίστανται οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου οι οποίες εκδίδονται σε έκτακτες και επείγουσες περιπτώσεις και βάσει του άρθρου 44 παρ. 1 Σ, ο ΠτΔ, έπειτα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, δύναται να προβεί σε έκδοσή τους. Με αυτές η εκτελεστική εξουσία δύναται να εκδίδει κανονιστικές πράξεις, δίχως να έχει προηγηθεί έκδοση τυπικού νόμου, για να αντιμετωπίζονται με ευελιξία και ταχύτητα έκτακτες καταστάσεις.

Ακόμη, διατάξεις που θέτουν κανονιστικές πράξεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης εξειδικεύονται με ατομικές διοικητικές πράξεις, οι οποίες απευθύνονται σε έναν ή περισσότερους διοικούμενους, όπως η έκδοση διπλώματος οδήγησης ή δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, ενώ, σημαντική θέση στο διοικητικό δίκαιο καταλαμβάνει και η εγκύκλιος, που ρυθμίζει τη δράση των ιεραρχικά κατωτέρων διοικητικών οργάνων, ώστε να εναρμονίσει την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας από τα διοικητικά όργανα

και για αυτό το λόγο απευθύνεται στο εσωτερικό της δημόσιας διοίκησης και στοχεύει στην βέλτιστη οργάνωση και λειτουργία των διοικητικών αρχών (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015 σελ. 36).

Για να προβούν στις παραπάνω ενέργειες τα διοικητικά όργανα θα πρέπει να έχουν λάβει υπόψη τους τις διατάξεις αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ώστε και να είναι σύμφωνες με τις τελευταίες, αλλά βάσει και του Εγχειριδίου Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας του 2020 (σελ. 12) απαραίτητο στοιχείο για την Καλή Νομοθέτηση είναι η εφαρμογή των αρχών της απλότητας και σαφήνειας με την έννοια και της ανάγκης αποφυγής αντιφατικών ρυθμίσεων ή ρυθμίσεων που διαφέρουν της γενικής πολιτικής. Επίσης, σε μια από τις αρχές που βασίζεται η καλύτερη νομοθέτηση στην Ευρωπαϊκή ένωση είναι και η αρχή της Λογοδοσίας σύμφωνα με την οποία όλοι «θα πρέπει να μπορούν να γνωρίζουν τις αρχές που προτείνουν τις πολιτικές και τις ρυθμίσεις που τους αφορούν και να μπορούν να μεταφέρουν πληροφόρηση για τις δυσκολίες εφαρμογής των πολιτικών ή των ρυθμίσεων» (Λαδή και Νταλάκου, 2010).

Από τη μια με το άρ. 36 του ΓΚΠΔ και με το ν. 4624/2019 και το άρ. 67 παρ. 2, για να εκπονηθούν σχέδια νόμου ή κανονιστικές πράξεις, που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαιτείται έγκαιρα η γνώμη της ΑΠΔΠΧ και από την άλλη με το άρ. 25 σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 78 του ΓΚΠΔ και με το ν. 4624/2019 και το άρ. 69, που αναφέρονται στην προστασία δεδομένων από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού, τίθενται επιπλέον υποχρεώσεις στον υπεύθυνο επεξεργασίας και κατ' επέκταση στην εκπόνηση σχεδίων νόμων και κανονιστικών πράξεων, καθώς τις υποχρεώσεις αυτές θα πρέπει εκ των προτέρων να τις έχουν λάβει υπόψη τους τα αρμόδια διοικητικά όργανα.

Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις του Δημοσίου ως υπευθύνου επεξεργασίας, υπό τον ΓΚΠΔ και τον ν. 4624/2019, είναι η προστασία των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό (by design), δηλαδή λαμβάνοντας τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προστασίας των δεδομένων κατά τη στιγμή του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας και κατά τη στιγμή της επεξεργασίας και εξ ορισμού (by default), δηλαδή λαμβάνοντας τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, για να διασφαλισθεί ότι εξ ορισμού υφίστανται επεξεργασία μόνον τα δεδομένα που είναι απαραίτητα για τον εκάστοτε σκοπό επεξεργασίας.

Αναλυτικότερα, στο ν. 4624/2019 και το άρ. 69 παρ. 1, η προστασία των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό επιτυγχάνεται, αφού «ο υπεύθυνος επεξεργασίας, τόσο κατά τον καθορισμό των μέσων επεξεργασίας όσο και κατά τον χρόνο της επεξεργασίας, λαμβάνει

τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή των αρχών προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων [...] ειδικότερα, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία και τα συστήματα επεξεργασίας επιλέγονται και σχεδιάζονται σύμφωνα με την αρχή της ελαχιστοποίησης. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα καθίστανται ανώνυμα ή ψευδωνυμοποιούνται όσο το δυνατόν ταχύτερα, στο μέτρο του δυνατού, σύμφωνα με τον σκοπό της επεξεργασίας». Τα μέτρα αυτά είναι προληπτικά και όχι κατασταλτικά, θα πρέπει να λαμβάνονται δηλαδή εκ των προτέρων. Στα μέτρα, που οφείλει να λάβει ο δημόσιος φορέας, εντάσσεται η έννοια της ψευδωνυμοποίησης, λοιπόν, που ορίζεται στο άρ. 4 στοιχ. 5 του ΓΚΠΔ ως «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε τα δεδομένα να μην μπορούν πλέον να αποδοθούν σε συγκεκριμένο υποκείμενο των δεδομένων χωρίς τη χρήση συμπληρωματικών πληροφοριών, εφόσον οι εν λόγω συμπληρωματικές πληροφορίες διατηρούνται χωριστά και υπόκεινται σε τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν μπορούν να αποδοθούν σε ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο», πρόκειται δηλαδή, σύμφωνα και με τις οδηγίες που παρέχονται στην ιστοσελίδα της ΑΠΔΠΧ, για αντικατάσταση προσωπικά ταυτοποιήσιμων πληροφοριών με τεχνητά αναγνωριστικά στοιχεία, κι εκείνη της ανωνυμοποίησης δεδομένων, η οποία σχετίζεται με την αποσύνδεση των δεδομένων από ένα φυσικό πρόσωπο και αυτή της κρυπτογράφησης, δηλαδή της κωδικοποίησης προσωπικών δεδομένων, ώστε να διαβάζονται μόνο από τους εξουσιοδοτημένους για κάτι τέτοιο.

Άλλο μέτρο αποτελεί η διαγραφή δεδομένων, όταν αυτά δεν χρειάζονται πλέον, καθώς και η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, δηλαδή η ανάγκη να συγκρατείται η επεξεργασία τους στο αναγκαίο μέτρο, δηλαδή να μην απαιτούνται περισσότερα προσωπικά στοιχεία πέραν των απολύτως αναγκαίων.

Άλλο σημαντικό μέτρο αποτελεί και ο έλεγχος διαλειτουργικότητας με άλλα συστήματα, όπου να υπάρχει πρόβλεψη αποκλεισμού μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης και συνεπώς μη αποκάλυψης δεδομένων.

Αντίστοιχα, η προστασία των δεδομένων εξ ορισμού που αναφέρεται το άρ. 69 παρ. 2 του ν. 4624/2019 προβλέπει ότι «ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, για να διασφαλίσει ότι, εξ ορισμού, υφίστανται επεξεργασία μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για κάθε συγκεκριμένο σκοπό της επεξεργασίας. Αυτό ισχύει για τον αριθμό των συλλεγόμενων δεδομένων, την έκταση της επεξεργασίας τους, την περίοδο αποθήκευσής τους και την

προσβασιμότητα τους. Ειδικότερα, τα μέτρα πρέπει να διασφαλίζουν ότι, εξ ορισμού, τα δεδομένα δεν γίνονται προσπελάσιμα με αυτοματοποιημένα μέσα σε αόριστο αριθμό προσώπων». Εν προκειμένω η διάταξη αναφέρεται στις αρχές της ελαχιστοποίησης, του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης και της εμπιστευτικότητας, ενώ αποσαφηνίζει πως τα μέτρα θα διασφαλίζουν ότι τα δεδομένα δεν θα είναι προσβάσιμα χωρίς την παρέμβαση του φυσικού προσώπου σε αόριστο αριθμό φυσικών προσώπων (άρ. 25 παρ. 2 του ΓΚΠΔ).

Με τα ανωτέρω προληπτικά μέτρα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το σχεδιασμό (privacy by design) και εξ ορισμού (privacy by default) επιδιώκεται η βελτίωση των νομοτεχνικών πρακτικών, δίχως να θίγουν τις κανονιστικές ρυθμίσεις και παρεμβάσεις, αλλά αποσκοπούν στη συμπίεση των τελευταίων με την τεχνολογία.

Ωστόσο, αυτή η στόχευση θέτει αρκετούς περιορισμούς στη δράση της Διοίκησης και στον τρόπο άσκησης της νομοθετικής πρωτοβουλίας εκ μέρους της, αφού και πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, για να αποφεύγεται η κατάρτιση αντιφατικών ρυθμίσεων, και η ΑΠΔΠΧ πρέπει να γνωμοδοτεί σχετικά με σχέδια νόμου ή κανονιστικές πράξεις που εκπονούνται και αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και είναι αναγκαίο να πληρούνται οι υποχρεώσεις της προστασίας δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό κι εξ ορισμού με την λήψη τεχνικών κι οργανωτικών μέτρων προστασίας, τα οποία συνεπάγονται και οριοθέτηση ως προς το εύρος των δεδομένων τα οποία μπορούν να υποβληθούν σε επεξεργασία, αλλά και πρόβλεψη ύπαρξης και αξιοποίησης συστημάτων / εφαρμογών, τα οποία και απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις για τον σχεδιασμό τους και τη διαχείριση τους.

A.2. Η υποχρέωση παροχής συγκατάθεσης για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Ως προς την ίδια την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το άρθρο 5 του ν. 4624/2019 προβλέπει σχετικά με τη νομική βάση τέτοιας επεξεργασίας από δημόσιους φορείς από τη μια ότι τους είναι επιτρεπτή η επεξεργασία, όταν «είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας», ενώ ο ΓΚΠΔ στο άρθρο 6 παρ. 1 απαριθμεί από την άλλη περιοριστικά έξι λόγους νόμιμης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Για να θεωρηθεί σύννομη η επεξεργασία

τους, θα πρέπει να ισχύει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις α) να έχει δοθεί η συγκατάθεση του υποκειμένου για έναν ή περισσότερους σκοπούς, β) να είναι αναγκαία για εκτέλεση σύμβασης της οποίας το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για λήψη μέτρων πριν τη σύναψη κατ' αίτηση του υποκειμένου, γ) να είναι αναγκαία για την εκπλήρωση εκ του νόμου υποχρέωσης του υπευθύνου επεξεργασίας, δ) να είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου, ε) να είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημοσίου συμφέροντος ή άσκησης δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας, στ) να είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση εννόμου συμφέροντος του υπεύθυνου της επεξεργασίας ή τρίτου, στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα, το οποίο (συμφέρον) υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων του υποκειμένου (το στοιχ. στ δεν εφαρμόζεται σε επεξεργασία που διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους). Οι ανωτέρω λόγοι επεξεργασίας αποτελούσαν και τις προϋποθέσεις, για να επιτραπεί η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και με το άρ. 5 του ν. 2472/1997.

Αναφορικά δε με την επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων απαιτείται ρητή συγκατάθεση του υποκειμένου, ενώ αν λαμβάνει χώρα για λόγους δημοσίου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας, μπορεί να γίνει και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων (άρ. 9 παρ. 2 στοιχ. α του ΓΚΠΔ και άρ. 49 παρ. 5 ν. 4624/2019), ενώ υπό το προηγούμενο καθεστώς του ν. 2472/1997 και του άρθρου 7 παρ. 3 για τη συλλογή κι επεξεργασία των αποκαλούμενων τότε «ευαίσθητων δεδομένων», και πλέον ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, απαιτείτο προηγουμένως να έχει δοθεί σχετική άδεια από την ΑΠΔΠΧ.

Βάσει των Κατευθυντηρίων γραμμών σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του κανονισμού 2016/679 της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων, όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να επεξεργαστεί δεδομένα, χρειάζεται προηγουμένως να έχει εντοπίσει τον κατάλληλο νόμιμο λόγο για την επεξεργασία στην οποία θα προβεί, καθώς αν έχει επιλέξει ως νόμιμο λόγο την συγκατάθεση κι αυτή αργότερα ανακληθεί από το υποκείμενο (όπως θα αναλυθεί παρακάτω), ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί σιωπηρά να μεταπηδήσει σε άλλη νόμιμη βάση, για να συνεχίσει ενδεχομένως την επεξεργασία των δεδομένων, αλλά θα πρέπει να κάνει γνωστή στο υποκείμενο τη μεταβολή της νόμιμης βάσης της επεξεργασίας.

Σε κάθε περίπτωση, με την συγκατάθεση του προσώπου μπορεί να νομιμοποιηθεί η επεξεργασία των δεδομένων του μεν, δεν περιορίζονται οι υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας για συμμόρφωση με την νομοθεσία δε, μήτε υφίσταται απεμπόληση του δικαιώματος της προστασίας προσωπικών δεδομένων (Μήτρου, 2017), καθώς μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της ανάκλησης (χωρίς ωστόσο αναδρομικό αποτέλεσμα). Με την συγκατάθεση το υποκείμενο των δεδομένων συμμετέχει στις αποφάσεις που αφορούν την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων κι έτσι επιτυγχάνεται ο πληροφοριακός αυτοκαθορισμός κι ο έλεγχος των δεδομένων του.

Στο άρ. 4 του ΓΚΠΔ ορίζεται ως συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων «κάθε ένδειξη βουλήσεως, ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν», ενώ στο ν. 4624/2019 στο άρ. 44 στοιχ. ιζ ορίζεται ως «κάθε οικειοθελής, για τις ανάγκες της συγκεκριμένης περίπτωσης, αδιαμφισβήτητη και μετά από ενημέρωση του υποκειμένου σαφής ένδειξη της επιθυμίας του με την οποία εκδηλώνει με δήλωση ή σαφή θετική ενέργεια ότι συμφωνεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν».

Αναλυτικότερα, οι προϋποθέσεις που τίθενται για την εγκυρότητα της συγκατάθεσης αναφέρουν ότι πρέπει: α) Η συγκατάθεση να δοθεί με ελευθερία της βούλησης που επέδειξε το υποκείμενο και για να αξιολογηθεί αν η παροχή της ήταν ελεύθερη, θα πρέπει να προσμετρηθούν από τη μια και οι περιστάσεις υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η συγκατάθεση και από την άλλη, για να είναι προϊόν ελεύθερης επιλογής του, το υποκείμενο πρέπει πρωτίτερα να έχει ενημερωθεί πλήρως για τον επιδιωκόμενο σκοπό της επεξεργασίας και αν χρειαστεί να ενημερωθεί και για τις συνέπειες της άρνησης της συγκατάθεσης (άρ. 7 παρ. 4 του ΓΚΠΔ και άρ. 49 παρ. 4 του ν. 4624/2019). Συνεπώς, το υποκείμενο θα μπορεί να αρνηθεί την παροχή της ή να την ανακαλέσει, στοιχείο που ενισχύει και η αιτιολογική σκέψη 42 του ΓΚΠΔ «η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι δόθηκε ελεύθερα αν το υποκείμενο των δεδομένων δεν έχει αληθινή ή ελεύθερη επιλογή ή δεν είναι σε θέση να αρνηθεί ή να αποσύρει τη συγκατάθεσή του χωρίς να ζημιωθεί», όπως και η αιτιολογική σκέψη 43, αφού με την τελευταία, η συγκατάθεση απορρίπτεται ως έγκυρη «όταν υπάρχει σαφής ανισότητα μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας, ιδίως στις περιπτώσεις που ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι δημόσια αρχή και είναι επομένως σχεδόν απίθανο να έχει δοθεί η συγκατάθεση ελεύθερα σε όλες τις περιστάσεις αυτής της ειδικής

κατάστασης». Επομένως, στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να εφαρμόζεται άλλη νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας.

β) Η συγκατάθεση να γίνει εν επιγνώσει / μετά από ενημέρωση, καθώς η ενημέρωση πραγματοποιείται πριν την συγκατάθεση, ώστε το υποκείμενο να διαθέτει τις απαραίτητες πληροφορίες, ώστε να αποφασίσει αν θα συναινέσει στην επεξεργασία των δεδομένων του ή όχι. Για να χαρακτηριστεί η συγκατάθεση «εν πλήρει επιγνώσει» και «αδιαμφισβήτητη», θα πρέπει να έχει προηγηθεί ενημέρωση του υποκειμένου και να του έχει προσφερθεί επαρκής πληροφορία σχετικά με την επεξεργασία, ώστε να θεωρηθεί πως το υποκείμενο έχει συναινέσει στην επεξεργασία που θα ακολουθήσει. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την συγκατάθεση της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29, η συγκατάθεση πρέπει να συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία, για να θεωρείται έγκυρη: την ταυτότητα τουλάχιστον του υπευθύνου επεξεργασίας, τους σκοπούς επεξεργασίας, το είδος δεδομένων που θα συλλεχθούν και θα χρησιμοποιηθούν, την ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα ανάκλησης της συγκατάθεσης, τις πληροφορίες σχετικά με την χρήση των δεδομένων, ιδίως σε περιπτώσεις ηλεκτρονικής επεξεργασίας, όπως η δημιουργία προφίλ, την πληροφορία εάν η συγκατάθεση περιλαμβάνει και διαβίβαση και αναφορά των κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν από τη διαβίβαση αυτή. Ακόμα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να έχει προσδιορίσει το κοινό στο οποίο απευθύνεται, ώστε να είναι κατανοητός ο αντίστοιχος τρόπος έκφρασης του προς αυτό.

γ) Η συγκατάθεση να είναι συγκεκριμένη, δηλαδή να δίνεται για συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας. Αν οι σκοποί επεξεργασίας είναι περισσότεροι, η συγκατάθεση πρέπει να δοθεί ξεχωριστά, για καθέναν από αυτούς (αιτιολογική σκέψη 43).

δ) Η συγκατάθεση πρέπει να δοθεί με δήλωση είτε προφορική είτε γραπτή είτε ηλεκτρονική (αιτιολογική σκέψη 32) ή έστω με σαφή θετική ενέργεια που δεν θα μπορεί να αμφισβητηθεί η πρόθεση του προσώπου να δώσει την συγκατάθεση του. Επίσης, με το άρ. 49 παρ. 2 του ν. 4624/2019 διευκρινίζεται πως, αν η συγκατάθεση που δίνεται γραπτά αφορά κι άλλα θέματα, «η αίτηση για λήψη της συγκατάθεσης πρέπει να παρουσιάζεται κατά τρόπο διακριτό από τα άλλα θέματα, σε μία εύληπτη και ευχερώς προσβάσιμη μορφή και με χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας».

ε) Μια πρόσθετη προϋπόθεση που θέτει η Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 στις Κατευθυντήριες γραμμές της για τη συγκατάθεση είναι το να μπορεί να αποδείξει ο υπεύθυνος επεξεργασίας πώς και πότε εξασφάλισε τη συγκατάθεση, για αυτό και

προτείνεται να διατηρεί αρχείο με τις δηλώσεις συγκατάθεσης που έλαβε και με τους μηχανισμούς συγκατάθεσης που εφάρμοσε.

Η αιτιολογική σκέψη 32 μάλιστα παρουσιάζει ως ενδεικτικούς τρόπους έκφρασης της συγκατάθεσης «τη συμπλήρωση ενός τετραγωνιδίου κατά την επίσκεψη σε διαδικτυακή ιστοσελίδα, την επιλογή των επιθυμητών τεχνικών ρυθμίσεων για υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών ή μια δήλωση ή συμπεριφορά που δηλώνει σαφώς, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ότι το υποκείμενο των δεδομένων αποδέχεται την πρόταση επεξεργασίας των οικείων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και επισημαίνεται ότι «η σιωπή, τα προσυμπληρωμένα τετραγωνίδια ή η αδράνεια δεν θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως συγκατάθεση».

Όπως προαναφέρθηκε, θα πρέπει, όταν έχει δοθεί συγκατάθεση, να μπορεί να πραγματοποιηθεί η ανάκλησή της και μάλιστα οποτεδήποτε, χωρίς όμως αναδρομική ισχύ (ν. 4624/2019 άρ.49 παρ. 3) και θα πρέπει αυτή να είναι εξίσου εύκολη με την παροχή της συγκατάθεσης (ΓΚΠΔ άρ. 13 παρ. 2 στοιχ. γ) και για αυτό μέσα στις υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας είναι και η ενημέρωση των υποκειμένων ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων τους κι εν προκειμένω της δυνατότητας να ανακαλέσουν την συγκατάθεση τους.

Ιδιαίτερα, αναφορικά με τη συγκατάθεση ανηλίκου, το άρ. 21 του ν. 4624/2019 αναφέρει ως σύννομη την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ανηλίκου, όταν έχει ο ίδιος συγκατατεθεί κι εφόσον είναι τουλάχιστον 15 ετών, ενώ αν η ηλικία του είναι μικρότερη, θα πρέπει να έχει συγκατατεθεί ο νόμιμος εκπρόσωπος του σε αυτήν. Συνεπώς, η συγκατάθεση γονέα ή κηδεμόνα δεν είναι απαραίτητη σε περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών πρόληψης που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί άνω των 15 ετών, αφού είναι νόμιμη η επεξεργασία με συγκατάθεση του ίδιου.

Σε γενικές γραμμές, με το άρ. 7 παρ 1 του ΓΚΠΔ και με το άρ. 49 παρ. 1 του νόμου 4624/2019 ενισχύεται περαιτέρω η έννοια της συγκατάθεσης, αφού ο υπεύθυνος επεξεργασίας στο πλαίσιο της γενικής αρχής της λογοδοσίας υποχρεούται να αποδεικνύει ότι αυτή εδόθη. Ωστόσο, η απόδειξή της όσο και η εξασφάλιση της ενδέχεται να είναι δυσχερής, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για επεξεργασία δεδομένων πολλών υποκειμένων, κυρίως λόγω της πληθώρας των προϋποθέσεων που τίθενται για να χαρακτηριστεί η συγκατάθεση έγκυρη.

Ακόμα πιο συγκεκριμένα, μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολη η απόδειξη της παροχής της συγκατάθεσης με ελεύθερη επιλογή λόγω του συνυπολογισμού των εκάστοτε περιστάσεων υπό τις οποίες αυτή εδόθη. Ακόμη, δύσκολο είναι και το στοιχείο εκείνο

της ενημέρωσης που σχετίζεται με την περίπτωση που η συγκατάθεση περιλαμβάνει και τη διαβίβαση στοιχείων, καθώς θα πρέπει να καταγραφούν και οι σχετικοί ενδεχόμενοι κίνδυνοι. Επίσης, η σαφής ανισότητα ανάμεσα στο υποκείμενο των δεδομένων και τον υπεύθυνο επεξεργασίας, εν προκειμένω το Δημόσιο οδηγούν ακόμα περισσότερο στον περιορισμό της δράσης της διοίκησης, αφού είτε μπορεί να μη δοθεί η συγκατάθεση είτε η παροχή της να μην είναι εντέλει έγκυρη.

A.3. Η υποχρέωση της Λογοδοσίας

Ένας νεωτερισμός που εισάγεται με τον ΓΚΠΔ και ακολούθως με τον ν. 4624/2019 είναι η Αρχή της Λογοδοσίας (accountability). Βάσει του άρθρου 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ «Ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη και είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωση (όπως κατοχυρώνονται στην) με την παράγραφο 1 («λογοδοσία»)). Συγκεκριμένα, ο υπεύθυνος θα πρέπει να μπορεί να αποδείξει τη συμμόρφωση με τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία, οι οποίες απαριθμούνται στο άρ. 5 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, δηλαδή τη νομιμότητα, την αντικειμενικότητα, τη διαφάνεια, τον περιορισμό του σκοπού, την ελαχιστοποίηση των δεδομένων, την ακρίβεια, τον περιορισμό της περιόδου αποθήκευσης, την ακεραιότητα και την εμπιστευτικότητα.

Αρχικά, η έννοια της λογοδοσίας αναφέρεται στην υποχρέωση αιτιολόγησης των πράξεων ή της συμπεριφοράς κάποιου. Το ζήτημα, λοιπόν, δε σχετίζεται μόνον με τον τρόπο που ασκείται η ευθύνη, αλλά και με την επαλήθευση της και δεν προκύπτει ταύτιση με την έννοια της ευθύνης, αλλά οι δυο τους αλληλοσυμπληρώνονται στο πλαίσιο της χρηστής της διακυβέρνησης (Μήτρου, 2017).

Καταρχήν παρουσιάζεται μία γενική υποχρέωση του υπεύθυνου ως προς την επίδειξη συμμόρφωσης και όχι παροχή αποδείξεων της, ενώ το βάρος της απόδειξης μόνο της ύπαρξης συγκατάθεσης στον ΓΚΠΔ ρητά επιβάλλεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας. Η έννοια της λογοδοσίας εμπεριέχει πρακτικά το σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων και πολιτικών βάσει των οποίων θα διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ εν γένει και θα δύνανται να αποδείξουν τη συμμόρφωση ενώπιον των εποπτικών αρχών και των δικαστηρίων. Το γεγονός αυτό διαφαίνεται και στο άρ. 24 παρ. 1 του ΓΚΠΔ βάσει του οποίου ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, ώστε να υφίσταται διασφάλιση και δυνατότητα απόδειξης ότι η επεξεργασία διενεργείται σε συμφωνία με τον ΓΚΠΔ. Ωστόσο, δεν αναλύεται συγκεκριμένα ο τρόπος συμμόρφωσης.

Τα μέτρα οργάνωσης κι επίδειξης συμμόρφωσης βάσει του ΓΚΠΔ και του ν. 4624/2019 αποτελούν: α) η καταγραφή από τον υπεύθυνο επεξεργασίας των δραστηριοτήτων και η τήρηση σχετικού αρχείου (γραπτώς) με τα στοιχεία επικοινωνίας των υπευθύνων επεξεργασίας, εκτελούντων την επεξεργασία και του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων (ΥΠΔ), με την καταγραφή των σκοπών της επεξεργασίας, αλλά και των κατηγοριών των υποκειμένων, των αποδεκτών, των δεδομένων και των μέτρων ασφάλειας, τη νομική βάση της επεξεργασίας, τις προθεσμίες για τη διαγραφή των δεδομένων (άρ. 30 ΓΚΠΔ και άρ. 68 ν. 4624/2019),

β) η λήψη κι εφαρμογή μέτρων ασφαλείας από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τον εκτελούντα την επεξεργασία, που να σχετίζονται με την ψευδωνυμοποίηση και την κρυπτογράφηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αναφορικά δε με την αυτοματοποιημένη επεξεργασία, μετά από αξιολόγηση των κινδύνων, θα πρέπει να εφαρμόζουν μέτρα, ώστε να απαγορεύεται η πρόσβαση σε μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα σε εξοπλισμό στον οποίο γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων, να ελέγχονται τα μέσα αποθήκευσης, η αποθήκευση, οι χρήστες, η πρόσβαση στα δεδομένα, η επικοινωνία, η εισαγωγή δεδομένων, η διαβίβαση τους, η επεξεργασία και διαθεσιμότητα τους, καθώς και να εξασφαλίζουν πως τα σχετικά συστήματα χαρακτηρίζονται από αξιοπιστία και ακεραιότητα και η λειτουργία τους δύναται να αποκατασταθεί, αν για κάποιο λόγο διακοπεί (άρ. 32 και άρ. 24 σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη του 78 του ΓΚΠΔ και άρ. 62 του ν. 4624/2019),

γ) η γνωστοποίηση παραβίασης δεδομένων στην εποπτική αρχή μέσα σε 72 ώρες αφότου έγινε γνωστό το γεγονός της παραβίασης, με αναφορά στη φύση της παραβίασης δεδομένων, στα στοιχεία επικοινωνίας του ΥΠΔ, αλλά και περιγράφοντας τις συνέπειες που μπορεί να φέρει η παραβίαση αυτή, όπως και τα μέτρα που θα λάβει ή προτείνει να λάβει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, για να αντιμετωπιστεί η παραβίαση και για να αμβλυνθούν οι όποιες ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες της. Ακόμη, θα καταγράφονται τα πραγματικά περιστατικά που σχετίζονται με την παραβίαση, οι συνέπειές της και τα μέτρα που ελήφθησαν για την επανόρθωση της. Ανάλογη ανακοίνωση παραβίασης θα γίνεται και στο υποκείμενο των δεδομένων, η οποία ωστόσο δεν απαιτείται αν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει προβεί ήδη σε εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων προστασίας ή τα έλαβε αργότερα και με αυτά διασφαλίζεται ότι δεν είναι πια πιθανή η εκδήλωση υψηλού κινδύνου για τα υποκείμενα ή αν η ανακοίνωση χρειάζεται την καταβολή δυσανάλογων προσπαθειών και για αυτό θα υποκατασταθεί από δημόσια

ανακοίνωση ή ενημέρωση με άλλο πρόσφορο και αποτελεσματικό τρόπο (άρ. 33-34 του ΓΚΠΔ και άρ. 63-64 του ν. 4624/2019),

δ) η εκτίμηση αντικτύπου (όταν ένα είδος επεξεργασίας ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων και καθίσταται υποχρεωτική ιδίως εάν επίκειται συστηματική και εκτενής αξιολόγηση προσωπικών πτυχών φυσικών προσώπων, όπως κατάρτιση προφίλ ή μεγάλης κλίμακας επεξεργασία είτε ειδικών κατηγοριών δεδομένων είτε δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες, ή συστηματική παρακολούθηση δημόσιου χώρου) με προηγούμενη διαβούλευση σχετικά με αυτήν, αν χρειάζεται, και συνεργασία με την ΑΠΔΠΧ, όπου απαιτείται (άρ.35-36 του ΓΚΠΔ και άρ. 65-67 του ν. 4624/2019),

ε) η υιοθέτηση κωδίκων δεοντολογίας και μηχανισμών πιστοποίησης (άρ. 40-43 του ΓΚΠΔ και άρ. 46 παρ. 2 στοιχ. η και άρ. 37 ν. 4624/2019),

στ) ο ορισμός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων από τους δημόσιους φορείς (άρ. 37-39 του ΓΚΠΔ και άρ. 6-8 του ν. 4624/2019).

Αναλυτικότερα, με το άρ. 8 παρ. 1 στοιχ. β του νόμου 4624/2019 που αφορά τα καθήκοντα του ΥΠΔ σε δημόσιους φορείς, ο ΥΠΔ έχει καθήκον «να παρακολουθεί την τήρηση των διατάξεων του παρόντος και κάθε άλλης νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και των πολιτικών του δημόσιου φορέα σε σχέση με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένων της λογοδοσίας και των σχετικών ελέγχων», ενώ τα υπόλοιπα καθήκοντα του (ν. 4624/2019 άρ. 8 παρ. 1) είναι η ενημέρωση και παροχή συμβουλών στον δημόσιο φορέα και σε όλους όσους επεξεργάζονται τα δεδομένα αναφορικά με τις υποχρεώσεις τους βάσει της αντίστοιχης νομοθεσίας, όπως και η παροχή συμβουλών για την εκτίμηση αντικτύπου, αλλά και την παρακολούθηση της εφαρμογής της, η συνεργασία του με την ΑΠΔΠΧ και η υπόσταση του ως σημείο επαφής με την προαναφερθείσα Αρχή. Η θέση του δέχεται ιδιαίτερης προστασίας από τον νόμο, καθώς βάσει του άρθρου 7 παρ. 3 διασφαλίζεται ότι ο ΥΠΔ δεν λαμβάνει εντολές κατά την άσκηση των καθηκόντων του ούτε για την άσκηση αυτή απολύεται ή υπόκειται σε κυρώσεις και λογοδοτεί στο ανώτερο ιεραρχικά προϊστάμενο όργανο του δημοσίου φορέα και στην παρ. 4 μάλιστα, αναφέρεται πως η σύμβαση του καταγγέλλεται μόνο για σπουδαίο λόγο και αν αυτή λήξει, δεν δύναται να απολυθεί για ένα έτος, εκτός σπουδαίου λόγου και πάλι.

Σύμφωνα με την παρ. 41 της Γνώμης 3/2010 σχετικά με την αρχή της λογοδοσίας, η Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει συμπεριλάβει έναν ενδεικτικό κατάλογο μέτρων που περιλαμβάνει πρόσθετα προτεινόμενα μέτρα Λογοδοσίας, όπως «α) τον ορισμό

εσωτερικών διαδικασιών πριν από τη δημιουργία νέων εργασιών επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (εσωτερικός έλεγχος, αξιολόγηση κ.λπ.), β) τον ορισμό γραπτών και δεσμευτικών πολιτικών προστασίας δεδομένων, οι οποίες θα εξετασθούν και θα εφαρμοσθούν σε νέες εργασίες επεξεργασίας δεδομένων (π.χ. συμμόρφωση προς την ποιότητα των δεδομένων, κοινοποίηση, (βασικές) αρχές ασφάλειας, πρόσβαση κ.λπ.), οι οποίες πρέπει να είναι διαθέσιμες στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, γ) τη χαρτογράφηση διαδικασιών, ώστε να διασφαλίζεται κατάλληλη αναγνώριση όλων των εργασιών επεξεργασίας δεδομένων, και διατήρηση καταλόγου εργασιών επεξεργασίας δεδομένων, δ) την παροχή κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης στους υπαλλήλους στην προστασία δεδομένων, ε) τη θέσπιση διαδικασιών για τη διαχείριση των αιτημάτων πρόσβασης, διόρθωσης και διαγραφής, η οποία πρέπει να είναι διάφανη για τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, στ) την εγκαθίδρυση εσωτερικού μηχανισμού χειρισμού καταγγελιών, ζ) τη θέσπιση εσωτερικών διαδικασιών για την αποτελεσματική διαχείριση και αναφορά παραβιάσεων της ασφάλειας, η) την εφαρμογή και επίβλεψη διαδικασιών επαλήθευσης, ώστε να διασφαλίζεται ότι όλα τα μέτρα όχι μόνον υπάρχουν στα χαρτιά, αλλά εφαρμόζονται και λειτουργούν στην πράξη (εσωτερικοί ή εξωτερικοί έλεγχοι κ.λπ.)».

Οι ανωτέρω υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας δυσχεραίνουν την ελευθερία της δράσης του ακόμα περισσότερο, καθώς τα μέτρα που επιβάλλεται να εφαρμοστούν από τη μια θα πρέπει να είναι και εξατομικευμένα, δηλαδή διαφορετικά αναλόγως των πραγματικών συνθηκών, γεγονότων και περιπτώσεων, αλλά και γενικότερα είναι απαιτητικά, καθώς επιβάλλεται η τήρηση σχετικού αρχείου ή η λήψη ποικίλων μέτρων ασφαλείας. Ακόμη, ο ΥΠΔ αποτελεί μια μονάδα που περιορίζει τη δράση της διοίκησης, αφού εκείνος και παρακολουθεί την τήρηση των διατάξεων που σχετίζονται με τα προσωπικά δεδομένα, αλλά και παρέχει συμβουλές και συνεργάζεται με την ΑΠΔΠΧ.

A.4. Η υποχρέωση Διενέργειας Εκτίμησης Αντικτύπου

Με την Αρχή της Λογοδοσίας, όπως προαναφέρθηκε, υιοθετούνται νέες υποχρεώσεις εκ μέρους των δημοσίων φορέων για την προστασία προσωπικών δεδομένων, όπως η διενέργεια της εκτίμησης αντικτύπου της επεξεργασίας των εν λόγω δεδομένων (ΕΑΠΔ). Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και τον καθορισμό του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679 της

Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων, η ΕΑΠΔ αποτελεί στοιχείο της εργαλειοθήκης που επιβάλλει το νομοθετικό πλαίσιο για την εκπλήρωση της υποχρέωσης λογοδοσίας, το οποίο βοηθά τους υπεύθυνους επεξεργασίας ως προς τη συμμόρφωση με τις προδιαγραφές του ΓΚΠΔ, αλλά και ως προς την απόδειξη της συμμόρφωσης αυτής.

Αυτή πραγματοποιείται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας με τη συμβολή παροχής συμβουλών εκ μέρους του ΥΠΔ και δεν απαιτείται η διενέργεια της σε κάθε πράξη επεξεργασίας, αλλά, όταν βάσει του άρθρου 35 του ΓΚΠΔ και του άρθρου 65 του ν. 4624/2019, ένα είδος επεξεργασίας ενδέχεται να ενέχει υψηλούς κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων. Μάλιστα, κάτι τέτοιο δεν ελαττώνει την υποχρέωση των υπεύθυνων επεξεργασίας να φροντίζουν για την ύπαρξη μέτρων που να οδηγούν σε επαρκή διαχείριση κινδύνων που σχετίζονται με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, αντιθέτως, χρειάζεται να προβαίνουν σε διαρκή αξιολόγηση των κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν από την επεξεργασία των δεδομένων.

Επίσης, μια ΕΑΠΔ μπορεί να αναφέρεται σε μία επιμέρους ενέργεια επεξεργασίας δεδομένων ή στην αξιολόγηση περισσότερων μα παρόμοιων ενεργειών επεξεργασίας ως προς τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο, τον σκοπό και τους κινδύνους, όπως για παράδειγμα αναφέρει και η αιτιολογική σκέψη 92, αν δημόσιοι φορείς σχεδιάζουν να εγκαταστήσουν μια κοινή εφαρμογή.

Η διεξαγωγή της ΕΑΠΔ, λοιπόν, καθίσταται υποχρεωτική από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, προτού προβεί σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (ΓΚΠΔ άρ. 35 παρ. 1 και άρ. 35 παρ. 10, αιτιολογικές σκέψεις 90 και 93), δεδομένο που συνδέεται με τις αρχές της εξ ορισμού και της εκ σχεδιασμού προστασίας των δεδομένων (ΓΚΠΔ άρ. 25 και αιτιολογική σκέψη 78), αφού βοηθά στο να ληφθούν οι σχετικές με την επεξεργασία αποφάσεις και ιδίως αν α) επίκειται συστηματική και εκτενής αξιολόγηση προσωπικών πτυχών φυσικών προσώπων, όπως κατάρτιση προφίλ, ή β) μεγάλης κλίμακας επεξεργασία είτε ειδικών κατηγοριών δεδομένων είτε δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες, ή γ) συστηματική παρακολούθηση δημοσίου χώρου. Ο όρος «ιδίως» του άρθρου 35 παρ. 3 του ΓΚΠΔ δείχνει ότι ο κατάλογος αυτός, που αναφέρεται στις περιπτώσεις που η διενέργεια της είναι υποχρεωτική, είναι ενδεικτικός, ενώ μπορεί να υφίστανται κι άλλες πράξεις επεξεργασίας, οι οποίες ενέχουν υψηλούς κινδύνους και για τις οποίες θα πρέπει να διεξαχθεί ΕΑΠΔ και για αυτό στις προαναφερθείσες

Κατευθυντήριες Γραμμές ορίζονται εννέα κριτήρια βάσει των οποίων οι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν αν θα πρέπει ή όχι να διενεργείται ΕΑΠΔ (Παράρτημα 1).

Ωστόσο, από τη μια ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αξιολογήσει ότι δεν απαιτείται η διενέργεια ΕΑΠΔ, αν η επεξεργασία βασίζεται σε εκπλήρωση νομικής υποχρέωσης ή στο δημόσιο συμφέρον και εφόσον έχει ήδη διεξαχθεί μια στο πλαίσιο της θέσπισης νομικής βάσης (άρ. 35 παρ. 10, αιτιολογική σκέψη 93 του ΓΚΠΔ). Από την άλλη, αναφορικά με τα προαναφερθέντα κριτήρια, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 θεωρεί ότι όσο πιο πολλά κριτήρια πληρούνται, τόσο καθίσταται πιο πιθανό να βρεθούν σε υψηλό κίνδυνο οι ελευθερίες και τα δικαιώματα των προσώπων και συνεπώς να απαιτείται η διενέργεια ΕΑΠΔ, ανεξαρτήτως των μέτρων που θα λάβει ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Θα μπορούσε επίσης ο υπεύθυνος επεξεργασίας να θεωρήσει ότι χρειάζεται η διεξαγωγή ΕΑΠΔ ακόμα κι αν πληρούνται ένα και μόνο εκ των ανωτέρω κριτηρίων ή αντίθετα να μην θεωρήσει πως μπορεί να επιφέρει υψηλό κίνδυνο. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται να αιτιολογεί και τεκμηριωμένα να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν διενεργεί ΕΑΠΔ, όπως και να επισημαίνει τις σχετικές απόψεις του ΥΠΔ. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, στο άρ. 30 του ΓΚΠΔ και στο άρ. 68 του ν. 4624/2019, υποχρεούται να τηρεί αρχείο με τις δραστηριότητες επεξεργασίας για τις οποίες είναι υπεύθυνος στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η περιγραφή των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας και συνεπώς θα πρέπει να προβεί σε αξιολόγηση της επεξεργασίας σε σχέση με το ενδεχόμενο να προξενήσει υψηλό κίνδυνο, είτε αποφασίσει να διεξάγει ΕΑΠΔ είτε όχι.

Η ΕΑΠΔ πρέπει κατ' ελάχιστο να περιγράφει (άρ. 35 παρ. 7 του ΓΚΠΔ και άρ. 65 παρ. 3 του ν. 4624/2019) α) συστηματικά τις προβλεπόμενες πράξεις και σκοπούς της επεξεργασίας, β) την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας, γ) την εκτίμηση των κινδύνων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων και δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων. Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 έχει προτείνει κάποια κριτήρια βάσει των οποίων οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δύνανται να αξιολογήσουν αν μια ΕΑΠΔ είναι ικανοποιητικά πλήρης (Παράρτημα 2). Τέλος, αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι για την Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 η ΕΑΠΔ συνιστά συνεχή διαδικασία και δεν διεξάγεται άπαξ και χρειάζεται διαρκή επανεξέταση και τακτική επαναξιολόγηση.

Επίσης, η ΑΠΔΠΧ, βάσει του άρθρου 67 παρ. 3 του ν. 4624/2019, με την υπ' αριθμό 65/2018 απόφαση της (Β' 1622/10-5-2019) κατήρτισε και δημοσίευσε κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας για τα οποία βάσει του άρθρου 35 παρ. 4 του ΓΚΠΔ

απαιτείται να διεξάγεται ΕΑΠΔ. Ο κατάλογος αυτός, όπως μνημονεύεται στην ιστοσελίδα της ΑΠΔΠΧ, δεν είναι εξαντλητικός και για αυτό δεν καταργείται ούτε τροποποιείται η υποχρέωση να διεξάγεται ΕΑΠΔ, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 35 παρ. 1 του ΓΚΠΔ. Τα κριτήρια, για να διεξαχθεί ΕΑΠΔ, κατηγοριοποιούνται ως εξής: 1^η κατηγορία: βάση των ειδών και σκοπών της επεξεργασίας, 2^η κατηγορία: βάση του είδους των δεδομένων ή / και των κατηγοριών των υποκειμένων, 3^η κατηγορία: βάση των επιπλέον χαρακτηριστικών ή / και των μέσων που χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία. Η διενέργεια ΕΑΠΔ θεωρείται υποχρεωτική, όταν υφίσταται έστω ένα εκ των κριτηρίων της 1^{ης} ή της 2^{ης} κατηγορίας, όπως επίσης και όταν υφίσταται ένα έστω κριτήριο της 3^{ης} κατηγορίας και η επεξεργασία σχετίζεται με είδη και σκοπούς επεξεργασίας των άλλων δύο κατηγοριών (Παράρτημα 3). Ακόμη, ο προαναφερθείς κατάλογος αναθεωρείται τακτικά, αλλά και εκτάκτως, αναλόγως των τεχνολογικών εξελίξεων ή της μεταβολής των σκοπών της επεξεργασίας.

Επιβάλλεται προηγούμενη διαβούλευση με την ΑΠΔΠΧ βάσει του άρθρου 36 παρ. 1 του ΓΚΠΔ, αν η ΕΑΠΔ (άρ. 35 του ΓΚΠΔ) υποδεικνύει ότι οι πράξεις επεξεργασίας έχουν ως επίπτωση υψηλό κίνδυνο, που δε δύναται να μετριαστεί επαρκώς με τα κατάλληλα μέτρα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας (αιτιολογική σκέψη 84 και 94 του ΓΚΠΔ) και επιπρόσθετα βάσει του άρθρου 6 παρ. 1, αν ο τύπος επεξεργασίας (εξαιτίας της εμπλοκής των νέων τεχνολογιών) ενέχει σημαντικούς κινδύνους για τα έννομα συμφέροντα του υποκειμένου των δεδομένων.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποβάλλει αίτημα προηγούμενης διαβούλευσης στην ΑΠΔΠΧ, αφού πρωτύτερα ελέγξει ότι πληρούνται τα απαραίτητα κριτήρια της ΕΑΠΔ. Στο αίτημα αυτό χρειάζεται να έχει συμπεριλάβει κατ' ελάχιστον, λεπτομερή περιγραφή των υψηλών κινδύνων και των ενδεχόμενων επιπτώσεών τους, όπως και να τεκμηριώνει διεξοδικά τα αίτια εξαιτίας των οποίων α) δε δύναται να προβλεφθούν μέτρα, για να μειωθούν οι υψηλοί αυτοί κίνδυνοι σε αποδεκτό επίπεδο, κυρίως σχετικά με τη διαθέσιμη τεχνολογία και το κόστος εφαρμογής τους (αιτιολογική σκέψη 84 και 94 του ΓΚΠΔ) και β) είναι απαραίτητη η επεξεργασία παρά την ύπαρξη των κινδύνων αυτών. Ακόμη, είναι αναγκαίο να έχει συμπεριλάβει (άρ. 36 παρ. 3 του ΓΚΠΔ και άρ. 67 παρ. 4 του ν. 4624/2019): α) τις αρμοδιότητες του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία, β) τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, γ) τα μέτρα και τις εγγυήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων, δ) τα στοιχεία επικοινωνίας του ΥΠΔ, ε) την ΕΑΠΔ και στ) ό,τι άλλο του ζητήσει η ΑΠΔΠΧ. Βάσει του άρθρου 67 παρ. 5 του ν. 4624/2019, αν

η ΑΠΔΠΧ κρίνει ότι η σχετική επεξεργασία παραβιάζει το νόμο (κυρίως λόγω μη επαρκούς προσδιορισμού του κινδύνου ή μη λήψης επαρκών μέτρων για τον μετριασμό του) δύναται να πραγματοποιήσει συστάσεις εγγράφως για τα πρόσθετα μέτρα που είναι αναγκαίο να ληφθούν.

Οι υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας σε σχέση με τη διενέργεια ΕΑΠΔ, λοιπόν, είναι ποικίλες σε ενδεχόμενη επεξεργασία που ενέχει υψηλό κίνδυνο για τα δεδομένα, αφού πρώτα από όλα θα πρέπει να την έχει διενεργήσει πριν ακόμα επεξεργαστεί προσωπικά δεδομένα και στην περίπτωση που αποφασίσει πως δεν χρειάζεται η διενέργεια της, οφείλει να αιτιολογήσει τεκμηριωμένα την απόφαση του αυτή. Επίσης, περιοριστικά στοιχεία της διοικητικής δράσης αποτελούν και η διαβούλευση με την ΑΠΔΠΧ η οποία μπορεί να επιβάλει και σχετικές συστάσεις, όπως και η πληθώρα των προϋποθέσεων ως προς την πληρότητα της ΕΑΠΔ.

Κεφάλαιο Β

Ο περιορισμός του ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης

Ο έλεγχος της δράσης της Διοίκησης εξασφαλίζει την τήρηση της νομιμότητας, την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων και ενισχύει τον δημοκρατικό χαρακτήρα της Δημόσιας Διοίκησης. Πρέπει, λοιπόν, οι πράξεις και οι παραλείψεις της να υπόκεινται σε έλεγχο (είτε κοινοβουλευτικό είτε δικαστικό είτε διοικητικό είτε εσωτερικό), ώστε να διασφαλίζεται ότι λειτουργεί αποτελεσματικά και ότι προστατεύονται τα δικαιώματα των διοικουμένων (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Βέβαια, η δράση της Δημόσιας Διοίκησης πρέπει να διέπεται από διαφάνεια, μια βασική συνιστώσα της δημοκρατικής αρχής, ώστε μέσω αυτής να παρέχεται η δυνατότητα ελέγχου της Διοίκησης, με τον οποίο καταπολεμάται η διαφθορά και η διαπλοκή. Η εξωστρέφεια των οργάνων της Διοίκησης αναφορικά με τη διαφάνεια της δράσης τους απορρέει από το άρ. 5 Α του Σ (κατοχύρωση του δικαιώματος της πληροφόρησης), από το άρ. 10 παρ. 3 του Σ (δικαίωμα αναφοράς στις αρχές), από το άρ. 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας [ν.2690/1999 (Α' 45) δικαίωμα πρόσβασης των διοικουμένων στα έγγραφα], αλλά και από το πρόγραμμα «Διαύγεια» [ν. 3861/2010 (Α' 112)] που επιβάλλει την ανάρτηση των διοικητικών πράξεων στο Διαδίκτυο. Με τις ανωτέρω διατάξεις ο διοικούμενος αναβαθμίζεται, καθώς διευκολύνεται, ώστε να δύναται να ελέγχει τη δράση της Διοίκησης (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Αναλυτικότερα, η δημοσιότητα της δράσης της διοίκησης κατορθώνεται ανάμεσα σε άλλα και μέσω και της α) δημοσίευσης νόμων, κανονιστικών και άλλων πράξεων διοικητικών οργάνων στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ή της δημοσίευσής τους με άλλο τρόπο που να προβλέπεται σχετικά, όπως ανάρτησης σε δημόσιο μέρος, δημοσίευσης στον Τύπο (Τάχος, 2006 σελ. 549), β) ανάρτησης διοικητικών πράξεων και δημοσίων εγγράφων στο διαδίκτυο (Διαύγεια), γ) άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά και λοιπά έγγραφα που βρίσκονται στη διοίκηση (άρ. 5 Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας), δ) κάθε πρόσφορης οδού με την οποία η διοίκηση δημοσιοποιεί τη δράση της κατόπιν επιλογής της (π.χ. έκδοση εντύπων, ανακοινώσεων κ.λπ.). Με τη δημοσιότητα των πράξεων της καλύπτεται η ανάγκη των διοικουμένων για πολιτική γνώση και τους παρέχεται η δυνατότητα ελέγχου κάθε παράνομης ή αντισυνταγματικής δράσης και νομοθέτησης.

Ωστόσο, οι ισχύουσες διατάξεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό της δράσης της Διοίκησης μέσω των υποχρεώσεων που επιβάλλονται και στη δράση της και στην εξωτερικευση / δημοσιότητα της δράσης της, στοιχεία που αποτελούν προϋποθέσεις για τη δυνατότητα ελέγχου των ενεργειών της. Πιο συγκεκριμένα, η προστασία των προσωπικών δεδομένων από την πλευρά του υποκειμένου των δεδομένων στοχεύει και στη διασφάλιση της γνώσης και της διαφάνειας ως προς την επεξεργασία των δεδομένων του, αλλά από άλλη οπτική γωνία, δηλαδή από την πλευρά των τρίτων σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων, η προστασία της ιδιωτικότητας του περιορίζει τη σχετική με αυτή δημοσιότητα της δράσης της Διοίκησης γεγονός που με τη σειρά του περιορίζει τη δυνατότητα ελέγχου της δράσης της Διοίκησης.

B.1. Πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα

Το ατομικό συνταγματικό δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα διασφαλίζει τη διαφάνεια της διοικητικής δράσης και κατοχυρώνεται με το άρ. 10 παρ. 3 του Σ, όπως και με το άρ. 5 του ν.2690/1999. Η διοίκηση οφείλει να διαθέσει στον πολίτη όλα τα πρόσφορα διοικητικά στοιχεία, για να προασπίσει τα συμφέροντα του. Βάσει του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ) το υποκείμενο του δικαιώματος, που είναι βάσει της Γνωμοδότησης υπ' αριθμόν 6/2013 της ΑΠΔΠΧ ο κάθε ενδιαφερόμενος, που έχει εύλογο ενδιαφέρον, δηλαδή εκείνο το οποίο προκύπτει, κατά τρόπο αντικειμενικό, από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής έννομης σχέσης συνδεδεμένης με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση, μπορεί να έχει πρόσβαση σε διοικητικά έγγραφα, σε όσα δηλαδή έχουν συνταχθεί από τις δημόσιες υπηρεσίες με διευρυμένη την έννοια του διοικητικού εγγράφου, αφού σε αυτήν εντάσσονται και τα ιδιωτικά έγγραφα που έχουν χρησιμοποιηθεί ή έχουν ληφθεί υπόψη στον καθορισμό της δράσης της διοίκησης ή στη διαμόρφωση γνώμης / κρίσης του οργάνου της διοίκησης και συνιστούν στοιχείο της αιτιολογίας της διοικητικής πράξης που εκδόθηκε, ενώ στα ιδιωτικά έγγραφα (που έχουν δηλαδή κατατεθεί στις Δημόσιες υπηρεσίες, αλλά δεν λαμβάνονται υπόψη για την έκδοση μίας διοικητικής πράξης) μπορεί να έχει πρόσβαση μόνο με την επίκληση ειδικού έννομου συμφέροντος (Σπανού, 2010).

Ωστόσο, το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα δεν μπορεί να ασκείται με τρόπο απεριόριστο κι απόλυτο. Πέραν της ασφαλιστικής δικλείδας του άρθρου 25 παρ.

3 Σ, για να μη γίνεται κατάχρηση του, όπου πρακτικά κάτι τέτοιο σημαίνει πως τα αιτούμενα στοιχεία πρέπει να προσδιορίζονται σαφώς, για να μην υφίστανται χρονοβόρες αναζητήσεις τους ή να μην απασχολείται υπέρμετρα με αυτά η δημόσια υπηρεσία από την οποία ζητούνται, το δικαίωμα παύει να υφίσταται, εάν το έγγραφο αφορά στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, παραβλάπτεται απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις ή παραβλάπτεται δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Εν προκειμένω η έννοια της «ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής» αποτελεί πιο στενή έννοια από αυτήν των προσωπικών δεδομένων και συνεπώς δεν ταυτίζονται. Η «ιδιωτική ζωή» αντιπαρατάσσεται στη «δημόσια» και σχετίζεται με τη γενικά παραδεκτή «σφαίρα του απορρήτου» του ατόμου (ζητήματα υγείας, ερωτική ζωή κ.λπ.) (Σπανού, 2010).

Σε ενδεχόμενες αιτήσεις πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα που εμπεριέχονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, χρειάζεται να πραγματοποιηθούν οι απαιτούμενες σταθμίσεις ανάμεσα στα δύο δικαιώματα (το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα πρόσβασης σε διοικητικά έγγραφα). Η ΑΠΔΠΧ από τη μια έχει αποφανθεί πως όταν ο αιτών ζητά δημόσια έγγραφα που εμπεριέχουν προσωπικά δεδομένα του ίδιου, τότε το δικαίωμα του είναι απόλυτο και δεν αμφισβητείται (Γνωμοδότηση 1/2006 σε αίτημα της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος για γνωμοδότηση από την ΑΠΔΠΧ σε σχέση με το αν δύναται να χορηγεί αντίγραφα εγγράφων που κατέχει η υπηρεσία και υπό ποιες προϋποθέσεις), ενώ αν η αίτηση αναφέρεται σε δεδομένα που σχετίζονται με την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή, το αποφασίζον όργανο σταθμίζει τα συγκρουόμενα έννομα συμφέροντα. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις (Σπανού, 2010) που ζητείται η πρόσβαση σε δεδομένα επιλεγέντων συνυποψηφίων από άλλον υποψήφιο που δεν έχει επιλεγεί ή στοιχείων υποψηφίων που προηγούνται στον τελικό πίνακα κατάταξης από υποψήφιο που έπεται στα πλαίσια διεξαγωγής διαγωνισμών από Δημοσίους φορείς και από τους σχετικούς φακέλους προκύπτουν στοιχεία που ενδεχομένως να συνδέονται με την ιδιωτική ζωή των υποψηφίων (οικογενειακή κατάσταση, ειδικές ικανότητες κ.λπ.). Από τη μια η ΑΠΔΠΧ έχει απαντήσει ενδεικτικά α) με την απόφαση 17/2002 στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για το αν είναι επιτρεπτή η πρόσβαση επιλαχόντων υποψηφίων των Σχολών της Ελληνικής Αστυνομίας, σε στοιχεία που σχετίζονται με τους υπόλοιπους υποψήφιους, επιτυχόντες ή επιλαχόντες, για να ασκήσουν τα δικαιώματα προσβολής των σχετικών αποφάσεων ή πινάκων, β) με την απόφαση 56/2003 που απαντά σε υποψήφιο για θέση Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) σε Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΤΕΙ) και στο αίτημα του για γνωμοδότηση αναφορικά με τη δυνατότητα λήψης γνώσης αντιγράφου του φακέλου

υποψηφιότητας εκλεγέντος συνυποψηφίου του από το εν λόγω TEI, πως η πρόσβαση τους στα εν λόγω στοιχεία είναι νόμιμη και χωρίς τη συγκατάθεσή των υποκειμένων των δεδομένων, εάν σωρευτικά ισχύουν οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- α) Τα δεδομένα έχουν ζητηθεί ακολουθώντας τη νόμιμη διαδικασία, δηλαδή έγγραφη αίτηση με τεκμηρίωση του υπέρτερου έννομου συμφέροντος,
- β) Η ανακοίνωση των στοιχείων των συνυποψηφίων περιορίζεται στη χορήγηση εκείνων μόνο που σχετίζονται με τη βάση της αξιολόγησης των υποψηφίων, για να καλυφθούν οι προς πλήρωση θέσεις,
- γ) Προτού ανακοινωθούν στον αιτούντα τα στοιχεία των υποψηφίων πρέπει τα υποκείμενα των δεδομένων να έχουν ενημερωθεί από τον υπεύθυνο επεξεργασίας με κάθε πρόσφορο τρόπο.

Από την άλλη, η ΑΠΔΠΧ έχει κρίνει ότι η προαναφερθείσα πρόσβαση είναι απολύτως αναγκαία, για να ικανοποιηθεί το έννομο συμφέρον των αιτούντων το οποίο και υπερέχει εκείνου των υποκειμένων των δεδομένων, μιας και μπορεί να οδηγήσει στην άσκηση των εκ του νόμου δικαιωμάτων προσβολής των σχετικών αποφάσεων.

Μάλιστα, με τις αποφάσεις α) 166/2011, β) 80/2017, γ) 28/2018 σε απαντήσεις σε σχετικά αιτήματα υποκαταστημάτων του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) για γνωμοδότηση από την ΑΠΔΠΧ αναφορικά με το αν δύνανται να δώσουν σε υποψηφίους για πλήρωση μόνιμης θέσης στο δημόσιο Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης ΑμεΑ (Άτομα με Αναπηρία) αντίγραφα των αιτήσεων και των δικαιολογητικών συνυποψηφίου/ων των και τελικώς επιλεγέντων στον κάθε διαγωνισμό στα οποία εμπεριέχονται και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η ΑΠΔΠΧ κατέληξε πως επιτρέπεται η χορήγησή τους, εφόσον συντρέχουν οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διότι τα δεδομένα αυτά λήφθηκαν υπόψη και ήταν και η βάση για την αξιολόγηση των υποψηφίων για την πλήρωση των προκηρυχθέντων θέσεων και ήταν και αναγκαία για την αναγνώριση και ενάσκηση των δικαιωμάτων των αιτούντων.

Επιπροσθέτως, νόμιμη θεωρείται και η πρόσβαση στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου που επικύρωσε την απόφαση και κατάταξη της επιτροπής αξιολόγησης των υποψηφίων από τους μη επιλεγέντες υποψηφίους.

Σχετικά με τα ερωτήματα που μπορεί να εγερθούν σε σχέση με την πρόκριση ενός εκ των δύο δικαιωμάτων στην περίπτωση αιτήματος χορήγησης διοικητικού εγγράφου με εμπεριεχόμενα προσωπικά δεδομένα τρίτου σύμφωνα και με το άρ. 86 του ΓΚΠΔ που αναφέρεται στην επεξεργασία και στην πρόσβαση του κοινού σε επίσημα έγγραφα «Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε επίσημα έγγραφα που κατέχει δημόσια αρχή ή

δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον μπορούν να κοινοποιούνται από την εν λόγω αρχή ή φορέα σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται η δημόσια αρχή ή ο φορέας, προκειμένου να συμβιβάζεται η πρόσβαση του κοινού σε επίσημα έγγραφα με το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του παρόντος κανονισμού». Ο ΓΚΠΔ δηλαδή δεν προκρίνει ένα από τα δύο δικαιώματα, αλλά προβαίνει σε παραπομπή στην εθνική έννομη τάξη, στην οποία και πάλι δεν υφίσταται ιεράρχηση τους. Ενώ με το άρθρο 42 του νόμου 4624/2019 που αφορά την Πρόσβαση του κοινού σε έγγραφα η εφαρμογή του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας «παραμένει ανεπηρέαστη, όταν περιεχόμενο των εγγράφων αυτών αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα».

Συνεπώς, η προστασία των προσωπικών δεδομένων περιορίζει τον έλεγχο της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης, αφού το άρ. 5 του ΚΔΔ θέτει ως προϋπόθεση της άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα το να μην αναφέρονται αυτά «στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου» και να μην «παραβλάπτεται απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις ή παραβλάπτεται δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας». Ωστόσο, εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν υφίσταται πρόκριση, ανάμεσα στα σχετικά με τα παραπάνω, κατοχυρωμένα συνταγματικά δικαιώματα (δικαίωμα αναφοράς στις αρχές, άρ. 10 παρ. 3 Σ και προστασίας προσωπικών δεδομένων, άρ. 9Α Σ), η ΑΠΔΠΧ με τις προαναφερθείσες αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις της προσπαθεί να εξισορροπήσει τα δικαιώματα αυτά μεριμνώντας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων δίχως να αναιρείται το έτερο συνταγματικό δικαίωμα.

B.2. Δημοσιότητα πινάκων αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα

Βάσει του άρθρου 5 παρ. 2 του ν. 3469/2006 (Α' 131) στην «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως» δημοσιεύονται μεταξύ άλλων και οι «πίνακες αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα», ενώ βάσει του ν. 3861/2010 αντικείμενο υποχρεωτικής ανάρτησης στο διαδίκτυο (Πρόγραμμα Διαύγεια) από τα όργανα της διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ) και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) πρώτου και δεύτερου βαθμού σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 2 ανάμεσα στα άλλα αποτελούν και οι «πίνακες επιτυχόντων, διοριστέων και επιλαχόντων των προκηρύξεων επιλογής

προσωπικού, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η δημοσίευσή τους προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία». Βέβαια, σύμφωνα με το άρ. 5 τονίζεται ότι απαγορεύεται η ανάρτηση πράξεων στις οποίες περιλαμβάνονται ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως τα ορίζει η κείμενη νομοθεσία, ακόμη και αν η κατηγορία της πράξης αυτής συγκαταλέγεται σε αυτές της παρ. 4 του άρ. 2 του ν. 3861/2010.

Βάσει της Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ με αριθμό 1/2010 από τη μια υφίστανται κίνδυνοι από τη δημοσίευση στο διαδίκτυο πράξεων με εμπειροχόμενα προσωπικά δεδομένα για την προσωπικότητα του ατόμου, αλλά από την άλλη υπάρχουν ωφέλειες από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που σχετίζονται με τη διαφάνεια της δράσης της Διοίκησης και το δικαίωμα στην πληροφόρηση. Συγκεκριμένα, αναφορικά με τους πίνακες αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού (στον ευρύτερο δημόσιο τομέα), η ΑΠΔΠΧ θεωρεί ότι η ανάρτηση στο διαδίκτυο πράξεων με προσωπικά δεδομένα που αφορούν το διορισμό δεν κωλύεται χάρη στη μείζονα διαφάνεια της κρατικής δράσης. Μάλιστα απάντησε με την υπ' αριθμό 61/2004 απόφαση στο ερώτημα «αν η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των διαγωνισμών του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) στο δικτυακό του τόπο (www.asep.gr) είναι νόμιμη». Το ερώτημα ηγέρθη, επειδή το ΑΣΕΠ δημοσίευε στο δικτυακό του τόπο πίνακες βαθμολογίας, διοριστέων και μη διοριστέων, όπου αναγράφονταν το επώνυμο, το κύριο όνομα, το πατρώνυμο, το μητρώνυμο, ο κωδικός αριθμός, ο αριθμός δελτίου ταυτότητας και οι βαθμοί της γραπτής δοκιμασίας στην οποία είχαν λάβει μέρος οι υποψήφιοι. Η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι τα προαναφερθέντα στοιχεία αποτελούν απλά προσωπικά δεδομένα, και η αρχή της διαφάνειας επέβαλε τη δημοσίευση τους και χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων. Ωστόσο, η δημοσίευση τους στο διαδίκτυο θα μπορούσε να υπερβαίνει το σκοπό της διαφάνειας, αφού στα δεδομένα αυτά θα είχε πρόσβαση απεριόριστος αριθμός ατόμων που αποτελούσαν ενδιαφερομένους ή και όχι, δηλαδή θα μπορούσαν τρίτα πρόσωπα να γνωρίζουν τα δεδομένα αποτυχίας των υποψηφίων. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας απηύθυνε σύσταση προς το ΑΣΕΠ να δημοσιεύει στα αποτελέσματα των διαγωνισμών στο δικτυακό του τόπο μόνο τους πίνακες των επιτυχόντων και των διοριστέων.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα των αποτυχόντων το ΑΣΕΠ έκτοτε προβαίνει σε ανακοινώσεις διευκρινίζοντας ότι «σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 62/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, οι αποκλειόμενοι υποψήφιοι εμφανίζονται μόνο με τον αριθμό ταυτότητας» (βλ. ιστοσελίδα www.asep.gr).

Άλλωστε και με τη Γνωμοδότηση υπ' αριθμόν 228/2010 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) που ανάμεσα σε άλλα απαντά σε ερώτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το αν η ανάρτηση στην Ιστοσελίδα του των αναλυτικών πινάκων βαθμολογίας επιτυχόντων ή μη σε διαγωνισμό αμίσθων υποθηκοφυλάκων, πέραν του πίνακα των επιτυχόντων, προσκρούει στις διατάξεις για τα προσωπικά δεδομένα των αποτυχόντων υποψηφίων, αναφέρει πως δεν επιτρέπεται η ανάρτηση στο Διαδίκτυο της αναλυτικής βαθμολογίας υποψηφίων επιτυχόντων κι αποτυχόντων παρά μόνο του πίνακα με τους επιτυχόντες. Η διαφάνεια, λοιπόν, με τη δημοσιοποίηση των πινάκων εξυπηρετεί το έννομο συμφέρον των διαγωνιζομένων, αφού με τη γνώση των αποτελεσμάτων των ίδιων και των συνυποψηφίων που προηγούνται αυτών στην κατάταξη, μπορούν να ασκήσουν τα σχετικά με την αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων δικαιώματα. Το έννομο αυτό συμφέρον υπερέχει των δικαιωμάτων και συμφερόντων των συνυποψηφίων που προηγούνται στην κατάταξη, αλλά δεν ισχύει το ίδιο και για τη γνώση των αποτελεσμάτων των αποτυχόντων, καθώς από αυτήν δεν προκύπτει έννομο συμφέρον. Πόσο μάλλον η σχετική γνώση από άτομα που δεν υπήρξαν καν υποψήφια στο εκάστοτε διαγωνισμό. Επιπροσθέτως, η εξυπηρέτηση του εννόμου αυτού συμφέροντος μπορεί να επιτευχθεί και με την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα, όπως έχει προαναφερθεί.

Επίσης, στην Απόφαση της Υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης ΔΠΠΑΔ/ΕΚΔΔΑ/Φ.8/50/14336/2019 (ΦΕΚ 1620/Β/10-5-2019) με την οποία τροποποιείται η ΔΠΠΑΔ/ΕΚΔΔΑ/Φ.8/5/24967/28-7-2015 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 1594/Β'/3072015) που έχει ως θέμα τη «Ρύθμιση διαδικαστικών θεμάτων διεξαγωγής του Εισαγωγικού Διαγωνισμού της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)» γίνεται αντικατάσταση του άρθρου 8 της τελευταίας υπουργικής απόφασης ως εξής: «Τα αποτελέσματα κάθε σταδίου του Διαγωνισμού, όπως αναφέρονται στο άρ. 2 παρ. 8 και το άρ. 3 παρ. 4, αναρτώνται σε πίνακες ανακοινώσεων στα κτίρια του ΕΚΔΔΑ σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και στην ιστοσελίδα του (www.ekdd.gr). Στους πίνακες των αποτελεσμάτων καταχωρείται με τα στοιχεία ταυτότητας η βαθμολογία των επιτυχόντων/ουσών, ενώ η βαθμολογία των αποτυχόντων/ουσών καταχωρείται με τον μοναδικό κωδικό αριθμό που αποδίδεται σε καθένα/καθεμία υποψήφιο/α με την υποβολή της αίτησής του/της» και κατ' αντιστοιχία, στην υπ' αριθμόν Φ251/ 85965 /Α5/3-7-2020 Εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με θέμα την «ολοκλήρωση και καταχώριση της βαθμολογίας ΓΕΛ – Αποστολή βαθμών και αποκομμάτων – ανάρτηση βαθμολογιών – επιπλέον ημέρα λειτουργίας των ΓΕΛ» επισημαίνεται πως «οι

(Υπο)Διευθυντές θα αναρτήσουν στις σχολικές μονάδες μόνο τις εκτυπωμένες καταστάσεις που περιλαμβάνουν μόνο τους κωδικούς και τους βαθμούς των υποψηφίων».

Αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα ειδικών κατηγοριών, το άρ. 9 του ΓΚΠΔ επιτρέπει κατ' εξαίρεση την επεξεργασία τους, όπως και το άρ. 22 του ν. 4624/2019 παρ. 2 στην οποία αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι η επεξεργασία τους «επιτρέπεται από δημόσιους φορείς εφόσον είναι απολύτως απαραίτητη για λόγους ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος». Ωστόσο, με το ν. 3861/2010 και το άρ. 5, όπως προαναφέρθηκε, υφίσταται απαγόρευση στις αναρτήσεις πράξεων στο Πρόγραμμα Διαύγεια πράξεων που εμπεριέχουν τέτοιου είδους δεδομένα. Σχετικά με πίνακες κατάταξης στους οποίους μπορεί να περιλαμβάνονται και πίνακες για ειδικές κατηγορίες θέσεων, κάποιες από τις οποίες εμπεριέχουν ειδικές κατηγορίες δεδομένων, αλλά και σχετικά με τους αντίστοιχους πίνακες διοριστέων που το ΑΣΕΠ έχει προσθέσει στήλη, στην οποία καταχωρίζεται η ενδεχόμενη ειδική ιδιότητα του υποψηφίου που διορίζεται, το ΑΣΕΠ δεν αναρτά πλέον τους πίνακες κατάταξης στο «Διαύγεια», αλλά αναρτά τους πίνακες διοριστέων στο «Διαύγεια» και στο Εθνικό Τυπογραφείο, εφόσον πρωτύτερα έχουν όμως απαλειφθεί από αυτούς τα στοιχεία τα οποία παραπέμπουν σε ειδικές κατηγορίες δεδομένων συγκεκριμένων υποψηφίων. Ωστόσο, σχετικά με την ανάρτηση τους στον διαδικτυακό του τόπο η ΑΠΔΠΧ με την Γνωμοδότηση της με αριθμό 2/2020 αναφέρει ότι χρειάζεται η ανάρτηση των πινάκων κατάταξης και διοριστέων και στο διαδικτυακό τόπο του [όπως ορίζεται και στην παρ. 10 του άρθρου 17 του ν. 2190/1994 (Α' 28), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 3801/2009 (Α' 163) και στην παρ. 11 του ίδιου άρθρου, αλλά και στην παρ. 9 του άρθρου 18 του ν. 2190/1994, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 13 του ν. 3801/2009] για την επίτευξη της διαφάνειας, αλλά για να προστατευθούν και τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει α) οι συνυποψήφιοι οι οποίοι συμμετέχουν στους σχετικούς διαγωνισμούς να έχουν πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία και των υπολοίπων υποψηφίων με τη χρήση ατομικού λογαριασμού πρόσβασης, τον οποίο θα τους παρέχει το ΑΣΕΠ, β) η ενημέρωση για τα σχετικά αποτελέσματα του πιο ευρέος κοινού θα πραγματοποιείται μέσα από πίνακες κατάταξης και διοριστέων που θα έχουν και τις γενικές και τις ειδικές θέσεις (μικτοί πίνακες) οι οποίοι θα αναρτώνται και δεν θα καταγράφεται σε αυτούς η επεξήγηση της ειδικής κατηγορίας, στην οποία ανήκει ο υποψήφιος κι έτσι, το ΑΣΕΠ θα προβεί σε αντικατάσταση του τίτλου των στηλών που μαρτυρούν τις συγκεκριμένες ειδικές κατηγορίες δεδομένων με γενικότερους τίτλους, γ) οι πέρα των συνυποψηφίων

ακόμα θα ενημερώνονται για τα αποτελέσματα μέσω των πινάκων κατάταξης ειδικών κατηγοριών και διοριστέων, οι οποίοι όμως δε θα συμπεριλαμβάνουν στοιχεία ταυτοποίησης, δ) η διάρκεια που θα διατηρείται η σχετική ανάρτηση πρέπει να περιορίζεται στην απαιτητήτως αναγκαία και ε) τα ανωτέρω μέτρα θα τηρούνται και από τους εκάστοτε δημοσίους φορείς πρόσληψης.

Συνεπώς, ο έλεγχος της δράσης της Διοίκησης και πάλι περιορίζεται και αυτό φαίνεται και από τη μη δημοσιοποίηση των ονομάτων και των αποτυχόντων σε διαγωνιστικές διαδικασίες λόγω της προστασίας των προσωπικών δεδομένων τους, αλλά και λόγω της διάταξης (άρ. 5 του ν. 3861/2010) σύμφωνα με την οποία η ανάρτηση των σχετικών πράξεων στο Διαδίκτυο γίνεται «με την επιφύλαξη των κανόνων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ενώ «δεν αναρτώνται πράξεις, στις οποίες περιλαμβάνονται ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτά ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία». Έτσι, η ανάρτηση από το ΑΣΕΠ των πινάκων διοριστέων στο «Διαύγεια» και στο Εθνικό Τυπογραφείο, γίνεται με προηγούμενη απάλειψη στοιχείων που σχετίζονται με τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων, όπου έτσι τίθενται περιορισμοί στον έλεγχο τους, αλλά και γενικότερα το γεγονός ότι το ευρύτερο κοινό ενημερώνεται μέσω της ανάρτησης μικτών πινάκων κατάταξης και διοριστέων στο δικτυακό του τόπο χωρίς να παρουσιάζεται η εκάστοτε συγκεκριμένη ειδική κατηγορία και μέσω των πινάκων κατάταξης ειδικών κατηγοριών και διοριστέων χωρίς τα στοιχεία ταυτοποίησης τους, οδηγεί στον μη ακριβή έλεγχο της κάθε περίπτωσης.

Β.3. Δημοσίευση Προεδρικού Διατάγματος απονομής χάριτος

Με το άρ. 47 παρ. 1 του Σ ορίζεται ότι «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και γνώμη συμβουλίου που συγκροτείται κατά πλειοψηφία από δικαστές, να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάξει τις ποινές που επιβάλλουν τα δικαστήρια, καθώς και να αίρει τις κάθε είδους νόμιμες συνέπειες ποινών που έχουν επιβληθεί και εκτιθεί», ενώ με το άρ. 7 παρ. 3 στοιχ. θ του ν. 3469-2006 στο τεύχος Γ' δημοσιεύονται «σε περίληψη, τα προεδρικά διατάγματα απονομής χάριτος ή άρσεως των συνεπειών καταδίκης» και με το άρ. 7 του ν. 3861/2010 «Η παράγραφος 7 του άρθρου 15 του Ν. 3469/2006 αντικαθίσταται ως εξής: “7. Τα φύλλα όλων των τευχών της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως διατίθενται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου”».

Η ΑΠΔΠΧ απεφάνθη με την υπ' αριθμόν 74/2018 απόφαση σχετικά με υπόθεση που αναφερόταν σε ζήτημα δημοσίευσης Προεδρικού Διατάγματος απονομής χάριτος. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα υπέβαλε προσφυγή στην Αρχή, κατά της άρνησης της Google Inc να καταργήσει σύνδεσμο, ο οποίος εμφανιζόταν στα αποτελέσματα αναζήτησης αν διενεργείτο αναζήτηση βάσει του ονοματεπώνυμού της. Η προσφεύγουσα είχε απευθυνθεί στην Google Inc σχετικά και είχε επισυνάψει τη φόρμα που απαιτείτο με το ονοματεπώνυμό της και το σύνδεσμο του οποίου ζητούσε την κατάργηση. Ο σύνδεσμος αυτός οδηγούσε στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου και στο δημοσιευμένο σε περίληψη προεδρικό διάταγμα απονομής χάριτος με το οποίο, μεταξύ των άλλων, αίρονται οι «κατά νόμον συνέπειες, που απορρέουν από την καταδίκη της με απόφαση Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων σε ποινή φυλάκισης τεσσάρων (4) μηνών με τριετή αναστολή για συκοφαντική δυσφήμιση κατ' εξακολούθηση, προκειμένου να μην αποτελεί κώλυμα για τον διορισμό της στο ευρύτερο δημόσιο – ιδιωτικό τομέα, καθώς και του επαγγέλματος της εκπαιδευτικού, στην δημόσια ή ιδιωτική εκπαίδευση». Το αίτημα της αιτιολογείτο με το επιχείρημα πως «η συμπερίληψη του συγκεκριμένου URL στα αποτελέσματα αναζήτησης δεν είναι κατάλληλη διότι: α) η ανωτέρω απόφαση έλαβε υπόψιν τα αποδεικτικά στοιχεία που κατατέθηκαν για την αθωότητά [της], β) αντίκειται στον κύριο σκοπό του ανωτέρω διατάγματος, δηλαδή να μην θιγεί η επαγγελματική – προσωπική [της] πορεία, γ) η καταδίκη έχει πλέον παραγραφεί και [η προσφεύγουσα] έχει λευκό ποινικό μητρώο, δ) θίγει τα ανθρώπινα δικαιώματά [της]». Η Google Inc αρνήθηκε την κατάργηση του συνδέσμου υποστηρίζοντας πως αφενός παραπέμπει στην ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου και αφετέρου αναφέρεται σε νόμιμα δημοσιευμένη πράξη από κυβερνητικό όργανο ή οργανισμό, ώστε «να είναι διαθέσιμη στο κοινό, ότι είναι επιλογή της κυβέρνησης να καταστήσει αυτό το υλικό στη διάθεση του κοινού και των μηχανών αναζήτησης σε συνεχή βάση, και ότι κατ' επέκταση η διάθεση αυτών των πληροφοριών στα αποτελέσματα αναζήτησης δικαιολογείται από το δημόσιο συμφέρον».

Η ΑΠΔΠΧ με την υπ' αριθμόν 74/2018 απόφαση της επέβαλε ομόφωνα στην προαναφερθείσα εταιρεία που ήταν υπεύθυνη επεξεργασίας την κατάργηση του συνδέσμου στον οποίο αναφερόταν η αίτηση της προσφεύγουσας, επειδή μεταξύ άλλων, η δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος στο Εθνικό Τυπογραφείο ήταν μεν νόμιμη, μιας και ο νόμος την επιβάλλει ως αναγκαίο τύπο, για να αποκτήσει η πράξη νομική ισχύ (ν. 3469/2006) και με το να είναι διαθέσιμη στο κοινό ηλεκτρονικά, χωρίς χρέωση κι επ' αόριστον (ν. 3861/2010) εξυπηρετείται η διαφάνεια ως δημόσιος σκοπός, το γεγονός δε

ότι με την αναζήτηση του ονοματεπωνύμου μπορεί οιοσδήποτε να έχει πρόσβαση και στα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (ποινική καταδίκη) τα οποία εμπεριέχει το Προεδρικό αυτό Διάταγμα, «θίγει υπέρμετρα το ατομικό δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων της».

Ακόμη, βάσει των Απαντήσεων του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δια της αρμόδιας υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων και πιο συγκεκριμένα, της απάντησης στην υπ' αριθ. 7477/09-07-2018 Ερώτησης που κατετέθη στη Βουλή των Ελλήνων με αριθμό πρωτοκόλλου 493/ 21-08-2018, υποστηρίζεται από τη μια πως ο ρόλος του προαναφερθέντος Υπουργού στη διαδικασία απονομής χάριτος δεν τον καθιστά αποφασίζον όργανο, ενώ δεν υπάρχει ταύτιση των κριτηρίων απονομής χάριτος με εκείνα της δικανικής κρίσης, αλλά είναι απολύτως εξατομικευμένα κι έτσι ο δικαιολογητικός λόγος της απονομής χάριτος δεν μπορεί να διακριθεί εύκολα με την απλή ανάγνωση του αντιστοίχου Προεδρικού Διατάγματος και από την άλλη πως τα στοιχεία του φακέλου του προσώπου στο οποίο έγινε η απονομή χάριτος δεν μπορούν να δημοσιοποιηθούν, επειδή εμπίπτουν στην απαγόρευση επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Αντίστοιχα, η Απάντηση στην Ερώτηση & Αίτηση Κατάθεσης Εγγράφων 7427/378/06-07-2018 με αριθμό πρωτοκόλλου 488/21- 08 – 2018, σχετικά με αποφάσεις απονομής χάριτος για τα έτη 2010-2018, ανέφερε πως η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου (Τμήμα Ποινικού Μητρώου και Απονομής Χάριτος) μπορεί να χορηγήσει στατιστικά στοιχεία, τα οποία τηρεί, όμως ο Οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν προβλέπει τη συλλογή τέτοιου είδους στοιχείων. Έτσι, παρατέθηκε σε πίνακα μόνο «ο αριθμός των αιτήσεων που κατατίθενται κατ' έτος στο Συμβούλιο Χαρίτων, επειδή η ικανοποίηση του αιτήματος χορήγησης του συνόλου των αιτήσεων απονομής χάριτος και των συνημμένων σε αυτές εγγράφων αφορά στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων φυσικών προσώπων», αφού «στις αιτήσεις και τα συνημμένα αυτών περιλαμβάνονται δεδομένα που άπτονται της ποινικής, προσωπικής, οικογενειακής, οικονομικής/φορολογικής κατάστασης των προσώπων και ενίοτε και δεδομένα που αφορούν στην υγεία των υποκειμένων των δεδομένων και “δημοσιοποιούνται” με αποκλειστικό σκοπό την ευόδωση του αιτήματος απονομής χάριτος», δηλαδή υφίσταται πρόσκρουση του αιτήματος με τις διατάξεις των άρθρων 6, 9 και 10 του ΓΚΠΔ.

Βάσει της προαναφερθείσας απόφασης της ΑΠΔΠΧ και των απαντήσεων σε ερωτήσεις που κατετέθησαν στην Βουλή, δυσχεραίνεται η πρόσβαση στην πληροφόρηση

από το ευρύτερο κοινό (και από τους ίδιους τους Βουλευτές) ως προς την δημοσίευση των Προεδρικών Διαταγμάτων απονομής χάριτος και των στοιχείων που εμπεριέχονται στους φακέλους τους, καθώς κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων και μάλιστα ειδικών κατηγοριών. Συνεπώς, η προστασία των προσωπικών δεδομένων περιορίζει τον έλεγχο της Διοίκησης και αναφορικά με τη δημοσίευση των Προεδρικών Διαταγμάτων απονομής χάριτος, αφού δεν επιτρέπει ούτε τη δημοσιοποίηση τέτοιων Προεδρικών Διαταγμάτων σε ιστοσελίδες του διαδικτύου πέραν εκείνης του Εθνικού Τυπογραφείου ούτε τη χορήγηση από το αρμόδιο Τμήμα της Βουλής στοιχείων των σχετικών φακέλων που θα μπορούσαν με οιονδήποτε τρόπο να δημοσιοποιηθούν.

B.4. Άσκηση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου

Η Δημόσια Διοίκηση ελέγχεται, ώστε να εξασφαλίζεται η νομιμότητα και η διαφάνεια των δράσεων της και η ικανοποίηση των σκοπών του δημοσίου συμφέροντος. Η άσκηση του ελέγχου αυτού γίνεται με διάφορες μορφές, μία εκ των οποίων είναι ο κοινοβουλευτικός. Η Βουλή ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο στην κυβέρνηση και μέσω αυτής σε ολόκληρη την εκτελεστική εξουσία, αφού καλείται η κυβέρνηση να λογοδοτήσει στη Βουλή για τις ενέργειες στις οποίες η ίδια έχει προβεί, αλλά και για τις ενέργειες των υπηρεσιών τις οποίες αυτή ελέγχει και εποπτεύει (Ακριβοπούλου και Ανθόπουλος, 2015).

Με το άρ.70 παρ.6 Σ αναφέρεται ρητά πως αυτός ο έλεγχος ασκείται από την Βουλή σε Ολομέλεια σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, ο οποίος μπορεί να τον προβλέψει και από το Τμήμα Διακοπών και από τις Διαρκείς Κοινοβουλευτικές Επιτροπές (Σπηλιωτόπουλος, 2010). Αναλυτικότερα, ασκείται προς την Κυβέρνηση (συνολικά), προς κάθε μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου (Ατομικά), προς τον Πρωθυπουργό, τους Αντιπροέδρους του Υπουργικού Συμβουλίου, τους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς. Μέσα άσκησης Κοινοβουλευτικού Ελέγχου αποτελούν α) οι Γραπτές Αναφορές βάσει του άρθρου 69 Σ, 125 Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ), με τις οποίες οι πολίτες μεταφέρουν τα παράπονα ή τα αιτήματά τους στον αρμόδιο υπουργό, μέσω των εκλεγέντων βουλευτών ή απευθείας στον Πρόεδρο της Βουλής, β) οι Ερωτήσεις βάσει των άρθρων 126-132 ΚτΒ, που διακρίνονται στις Απλές και είναι γραπτές και αποβλέπουν στην ενημέρωση / πληροφόρηση για ένα συγκεκριμένο περιστατικό ή στην πληροφόρηση για τα μέτρα που προτίθεται να ληφθούν για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου θέματος από την Κυβέρνηση και τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό και

στις Επίκαιρες, οι οποίες αφορούν θέματα άμεσης επικαιρότητας και κατατίθενται στην αρχή της εβδομάδας αναμένοντας προφορική απάντηση από αυτόν στον οποίο έχουν απευθυνθεί, δηλαδή ή από τους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς ή από τον ίδιο τον πρωθυπουργό (μάλιστα ο Πρωθυπουργός μία φορά τουλάχιστον την εβδομάδα απαντά σε δύο τουλάχιστον Επίκαιρες Ερωτήσεις που έχουν κατατεθεί σε αυτόν), γ) οι Αιτήσεις Κατάθεσης Εγγράφων, βάσει του άρθρου 133 ΚτΒ, που υποβάλλονται από βουλευτές και ζητείται από τους υπουργούς η κατάθεση εγγράφων σχετικών με κάποια δημόσια υπόθεση, ενώ ο υπουργός είτε αποστέλλει στη Βουλή τα ζητούμενα έγγραφα (και αν πρόκειται για πρωτότυπα έγγραφα από δημόσια αρχεία, ο βουλευτής ειδοποιείται να λάβει γνώση του περιεχομένου τους στο βουλευτήριο) είτε αναφέρει τους λόγους για τους οποίους η κατάθεση τους δεν είναι δυνατή. Βέβαια, του παρέχεται η δυνατότητα να μην καταθέσει έγγραφα τα οποία σχετίζονται με διπλωματικό, στρατιωτικό ή σχετικό με την ασφάλεια του Κράτους μυστικό, δ) οι Επερωτήσεις, βάσει των άρθρων 134 – 138 ΚτΒ, που έχουν αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις της Διοίκησης και τις καταθέτουν οι βουλευτές απευθυνόμενοι στους υπουργούς με αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις της διοίκησης και διακρίνονται σε Απλές κι Επίκαιρες, ενώ η συζήτηση διεξάγεται μόνο ανάμεσα στους εμπλεκόμενους με δυνατότητα ωστόσο γενίκευσης της, ε) οι Εξεταστικές Επιτροπές, βάσει των άρθρων 68 παρ. 2, 3 Σ και των άρθρων 144-149 ΚτΒ, όπου συστήνονται με απόφαση της Βουλής, συμμετέχουν οι Βουλευτές κι εξετάζονται ειδικά ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος, ενώ έχουν όλες τις αρμοδιότητες ανακριτικών Αρχών και του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών αναζητώντας πληροφορίες και στο τέλος κατατίθεται πόρισμα στη Βουλή, στ) Άλλα μέσα ελέγχου είναι η πρόταση μομφής ή δυσπιστίας, όπως αυτή αποτυπώνεται στο άρ. 84 παρ. 2 του Συντάγματος και άρ. 141-143 ΚτΒ, κατά της κυβέρνησης συνολικά ή ενός μέλους της, ζ) η Ψήφιση του Προϋπολογισμού, η) η Έγκριση των Προγραμμάτων Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης, θ) η Κύρωση του απολογισμού και του Γενικού Ισολογισμού του Κράτους (άρ. 79 παρ. 1, 7, 8 Σ).

Η ΑΠΔΠΧ με την απόφαση της με αριθμό 139/1999, απαντά σε Βουλευτές του Ελληνικού Κοινοβουλίου, που κατά την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου, ζήτησαν από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών που επόπτευε τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ ΑΕ) να καταθέσει ονομαστικές μισθολογικές καταστάσεις του προσωπικού του ΟΤΕ και των θυγατρικών του εταιρειών, που είχαν, κατά τα έτη 1997 και 1998, ετήσιες αποδοχές άνω των 10.000.000 δραχμών ή είχαν λάβει «πριμ υπεραποδοτικότητας».

Η ΑΠΔΠΧ από τη μια στηρίχθηκε στο άρ. 5 παρ. 2 στοιχ. 2 του ν.2472/1997 βάσει του οποίου «η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται, και χωρίς τη συγκατάθεση, του υποκειμένου, εφόσον είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα» άρθρο που παρουσιάζει ομοιότητες με το άρ. 5 του ν. 4624/2019 που αναφέρεται στη νομική βάση επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιους φορείς και σύμφωνα με το οποίο «οι δημόσιοι φορείς επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όταν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας». Και από την άλλη βασίστηκε και στο άρ. 70 του Συντάγματος και 92 του ΚτΒ που αναφέρουν πως η άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου αποτελεί έργο δημόσιου συμφέροντος και αποφάσισε πως, για να καταστεί δυνατός ο κοινοβουλευτικός έλεγχος στη συγκεκριμένη περίπτωση, ήταν επιτρεπτή η ανακοίνωση στους ερωτώντες βουλευτές των σχετικών ονομάτων με τρόπο όμως συγκεντρωτικό και όχι ατομικά για κάθε μέλος. Και συμπλήρωσε πως θα έπρεπε να έχει προηγηθεί ενημέρωση των υποκειμένων βάσει του άρθρου 11 παρ. 3 του ν.2472/1997, το οποίο ανέφερε πως αν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, θα έπρεπε πρωτίτερα τα υποκείμενα να έχουν ενημερωθεί σχετικά.

Αντίστοιχα, η Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ με αριθμό 3/2004 αναφέρεται σε ερώτηση και αίτηση κατάθεσης εγγράφων με τις οποίες ο βουλευτής κ. Μ.Κ. ζητεί από τον Υπουργό «να καταθέσει βιογραφικά των μετακλητών υπαλλήλων και των συμβούλων που έχουν διοριστεί στα γραφεία του Υπουργού και του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης καθώς και όλων των αποσπασμένων υπαλλήλων στα γραφεία του Υπουργού και του Γενικού Γραμματέα». Η ΑΠΔΠΧ για τη Γνωμοδότηση της προέβη σε στάθμιση αφενός του άρθρου 9 Α του Σ βάσει του οποίου «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών δεδομένων όπως ο νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί όπως ο νόμος ορίζει» σε συνδυασμό με το άρ. 2 του ν. 2472/1997 σύμφωνα με το οποίο: «“Ευαίσθητα δεδομένα”, τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και την

ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες» και αφετέρου σύμφωνα με το άρ. 133 παρ.1 του ΚτΒ με το οποίο «οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να ζητούν από τους αρμόδιους Υπουργούς και με γραπτή αίτησή τους προς την Βουλή την κατάθεση εγγράφων που σχετίζονται γενικά με δημόσια υπόθεση». Κατέληξε στο συμπέρασμα πως πρέπει να ικανοποιηθεί από τη μια το αίτημα του βουλευτή «εφόσον διευκρινιστεί ότι το αίτημα αυτό αποτελεί αντικείμενο κοινοβουλευτικού ελέγχου», αλλά σε εναρμόνιση με τη συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων βάσει της αρχής της αναλογικότητας, με εξασφάλιση δηλαδή της μικρότερης δυνατής προσβολής της προσωπικότητας των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων. Για να αποφευχθεί, λοιπόν, ο κίνδυνος δημοσιοποίησης των δεδομένων αυτών και η υπέρμετρη προσβολή τους, αλλά ταυτόχρονα και για να εξασφαλισθεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, δεν θα πρέπει αυτά να κατατεθούν στη Βουλή, αλλά ο ερωτών βουλευτής θα μπορέσει να λάβει γνώση αυτών στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και μόνο εάν εντοπίσει συγκεκριμένα στοιχεία που πιστεύει πως αποτελούν αναγκαία στοιχεία, για να τεκμηριώσει τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, δύναται να πάρει αντίγραφα τους, ενώ απαραίτητη για τα ανωτέρω σημειώνεται η προηγούμενη ενημέρωση των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων βάσει του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 2472/1997.

Ακόμη, η απόφαση της ΑΠΔΠΧ με αριθμό 48/2008 σχετίζεται και πάλι με ερωτήσεις και αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων με τις οποίες στο πλαίσιο της άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου οι βουλευτές Α, Β, Γ, Δ και Ε ζήτησαν από το ΙΚΑ να κατατεθούν στη Βουλή, τα ακόλουθα στοιχεία: α) το σύνολο των αιτήσεων, μαζί με τα σχετικά δικαιολογητικά που υποβλήθηκαν στο ΙΚΑ ύστερα από την υπ' αριθμόν Ρ00/1069/06.08.2007 ανακοίνωση του Διοικητή του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, για τη σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου με το Ίδρυμα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 2527/97, β) οι 330 ατομικές αποφάσεις του Διοικητή του Ιδρύματος με αντικείμενο τη σύναψη της σύμβασης μίσθωσης έργου με το ΙΚΑ, στις οποίες περιέχονται τα ονοματεπώνυμα και οι διευθύνσεις κατοικίας των 330 φυσικών προσώπων που επελέγησαν και γ) οι αιτήσεις για τη σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου με το Ίδρυμα, τις οποίες υπέβαλαν τα 330 φυσικά πρόσωπα, τα οποία τελικά επελέγησαν, με τα δικαιολογητικά τους. Η ΑΠΔΠΧ σταθμίζοντας και πάλι από τη μια την ανάγκη άσκησης αποτελεσματικού κοινοβουλευτικού ελέγχου, εν προκειμένω, για να διαπιστωθεί αν τηρούντο οι αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας και από την άλλη το μέγεθος προσβολής, μέσω της δημοσιότητας, της προσωπικότητας των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων, απεφάνθη ότι το ΙΚΑ δεν κωλύεται από το ν. 2472/1997 να

χορηγήσει στους εν λόγω βουλευτές τα προαναφερθέντα έγγραφα εν συνόλω, αφού όμως θα είχε ενημερώσει πρωτύτερα με κάθε πρόσφορο τρόπο τα υποκείμενα των δεδομένων. Ωστόσο, δεν αποφαίνεται σχετικά με τη διαδικασία πρόσβασης των βουλευτών στα έγγραφα, μιας και παραπέμπει στις υπηρεσίες της Βουλής και του ΙΚΑ να το διαχειριστούν σε συνεννόηση με τους βουλευτές.

Η απόφαση της ΑΠΔΠΧ με αριθμό 40/2005 απαντά σε ερώτηση που της υπεβλήθη εκ μέρους της Διοίκησης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ αναφορικά με τη δυνατότητα της να παράσχει τα πρακτικά του Α΄ Υπηρεσιακού Συμβουλίου τα οποία σχετίζονται με την επιλογή Προϊσταμένων Διευθύνσεων και Υποδιευθύνσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ενώ στα πρακτικά αυτά συμπεριλαμβάνονται και στοιχεία του προσωπικού μητρώου των υποψηφίων υπαλλήλων, που εμπεριέχουν την υπηρεσιακή, ατομική, οικογενειακή κατάσταση τους ή τις ενδεχόμενες πειθαρχικές ή ποινικές υποθέσεις τους, τα οποία έχουν ζητηθεί να κατατεθούν στη Βουλή μαζί με τους πίνακες με τα προσόντα όλων των υποψηφίων με την 8566/8-3-2005 ερώτηση βουλευτού Χ που κατατέθηκε στην Βουλή των Ελλήνων. Η ΑΠΔΠΧ απάντησε πως για την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου σχετικά με τις κρίσεις Προϊσταμένων Διευθύνσεων υφίσταται καταρχήν υποχρέωση διαβίβασης στη Βουλή των ανωτέρω και μάλιστα «όταν η κατάθεση εγγράφων, στο πλαίσιο κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι αναγκαία για τη θεμελίωση της ερώτησης του βουλευτή, η πρόσβαση του βουλευτή σε οποιοδήποτε έγγραφο συνδεδεμένο με δημόσια υπόθεση είναι επιτρεπτή, ακόμα και αν ο βουλευτής λαμβάνει γνώση προσωπικών δεδομένων. Η συνταγματική κατοχύρωση του κοινοβουλευτικού ελέγχου επιβάλλει την πρόσβαση ακόμα και σε ευαίσθητα δεδομένα, εφόσον η γνώση τους από τον βουλευτή είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση του ελέγχου» και «το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν εμποδίζεται από τον ν. 2472/1997 να χορηγήσει όλα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τον κοινοβουλευτικό έλεγχο της κρίσης και επιλογής των Προϊσταμένων Διευθύνσεων και Υποδιευθύνσεων στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στο νομό..., συμπεριλαμβανομένων και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων των κρινόμενων υπαλλήλων, εφόσον όμως και μόνο στο μέτρο που και αυτά κρίθηκαν για την προαναφερθείσα επιλογή. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ πρέπει να τηρήσει προηγουμένως την υποχρέωση ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων με κάθε πρόσφορο τρόπο».

Στην πλειονότητα των σχετικών με τον Κοινοβουλευτικό έλεγχο αποφάσεων, λοιπόν, η ΑΠΔΠΧ προβαίνει σε πρακτική εναρμόνιση ανάμεσα στο δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και στον έλεγχο της δράσης της Διοίκησης επιτρέποντας μεν τη λήψη γνώσης των σχετιζόμενων με τις υποθέσεις πληροφοριών, αλλά ως προς τον τρόπο χορήγησης των εγγράφων είτε δεν επιτρέπεται η κατάθεση τους στη Βουλή και

παρά μόνο στην περίπτωση που θα θεωρηθούν στοιχεία τους αναγκαία, για την τεκμηρίωση του κοινοβουλευτικού ελέγχου, θα μπορέσουν να παρθούν αντίγραφα τους είτε ορίζεται οι αρμόδιες υπηρεσίες να επιληφθούν του ζητήματος του τρόπου χορήγησης είτε επιτρέπεται η ανακοίνωση ονομάτων στους βουλευτές, αλλά συγκεντρωτικά κι όχι ατομικά για κάθε μέλος. Συνεπώς, ο έλεγχος της Διοίκησης μέσω της Βουλής υφίσταται περιορισμούς εξαιτίας της προστασίας των προσωπικών δεδομένων είτε αναφορικά με τον τρόπο χορήγησης των εγγράφων είτε ως προς το περιεχόμενο της ενημέρωσης είτε με την προϋπόθεση λήψης αντιγράφων μόνο αν εντοπιστούν αναγκαία στοιχεία για την άσκηση του Κοινοβουλευτικού ελέγχου, ώστε να αποφευχθεί η δημοσιοποίηση τους.

Συμπεράσματα

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων θέτει ποικίλους περιορισμούς στη δράση, αλλά και στον έλεγχο της Δημόσιας Διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, με τα πιο πρόσφατα νομοθετήματα (ΓΚΠΔ και ν. 4624/2019) εγκαθίσταται ένα ακόμα πιο ισχυρό πλέγμα προστασίας για τα προσωπικά δεδομένα, ώστε να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που ανακύπτουν από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Από τη μια διευρύνονται και θωρακίζονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων και από την άλλη αυξάνονται οι υποχρεώσεις των υπευθύνων επεξεργασίας των δεδομένων. Τα υποκείμενα των δεδομένων διευκολύνονται να ελέγχουν την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων και ταυτόχρονα προστατεύονται από πρακτικές υπευθύνων επεξεργασίας που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως καταχρηστικές. Το διακύβευμα έγκειται στην τήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στην προστασία των εν λόγω δεδομένων και στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της κρατικής δράσης.

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η δράση της Δημόσιας Διοίκησης περιορίζεται μέσω της θέσπισης πληθώρας νέων υποχρεώσεων για τους υπευθύνους επεξεργασίας. Αρχικά, η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την κανονιστική δράση της Διοίκησης. Η συμμετοχή της Διοίκησης στη νομοθετική πρωτοβουλία απαιτεί από αυτήν πρώτα από όλα τη γνώση των διατάξεων που σχετίζονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τον συνυπολογισμό τους κατά την κατάρτιση νομοσχεδίων, Προεδρικών Διαταγμάτων και Κανονιστικών πράξεων της Διοίκησης, ώστε να είναι σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες δικαίου που επιβάλλει το κράτος δικαίου, αλλά και για να αποφεύγεται η κατάρτιση αντιφατικών ρυθμίσεων και να επιτευχθεί η αρχή της σαφήνειας στην οποία στοχεύει η Καλή Νομοθέτηση, ενώ απαιτείται και η γνώμη της ΑΠΔΠΧ για νομοσχέδια και κανονιστικές πράξεις που σχεδιάζονται και σχετίζονται με την επεξεργασία δεδομένων. Επίσης, η έννοια της προστασίας των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό (by design) και εξ ορισμού (by default) οριοθετούν τη δράση της Διοίκησης με επιπλέον απαιτούμενες προδιαγραφές για την ορθή επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων κατά τη κανονιστική της δράση, ώστε να γίνεται επεξεργασία μόνο εκείνων των δεδομένων που είναι απαραίτητα για τον σκοπό της επεξεργασίας ορίζοντας τη λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων προστασίας των δεδομένων εκ των προτέρων, όπως η ελαχιστοποίηση, η ψευδωνυμοποίηση, η κρυπτογράφηση, η οριοθέτηση του εύρους των δεδομένων, της έκτασης της επεξεργασίας τους και της περιόδου αποθήκευσης τους, αλλά και της προσβασιμότητας

σε αυτά, στοιχεία που απαιτούν και λήψη μέτρων και αξιοποίηση συστημάτων κι εφαρμογών, τα οποία είναι προϊόντα εξειδικευμένων γνώσεων.

Ταυτόχρονα, μπορεί η έννοια της συγκατάθεσης ως νόμιμος λόγος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων να προϋπήρχε και στο ν. 2472/1997, ωστόσο θα πρέπει πλέον να συντρέχουν περισσότερες προϋποθέσεις, για να θεωρηθεί έγκυρη η παροχή της, όπως η προηγούμενη πλήρης ενημέρωση του υποκειμένου, η παροχή της για συγκεκριμένο σκοπό επεξεργασίας και με δήλωση ή σαφή ενέργεια του υποκειμένου, η παροχή της με ελευθερία βούλησης, κατά την αξιολόγηση της οποίας προσμετρώνται οι συνθήκες υπό τις οποίες εδόθη, η σχετική προηγούμενη ενημέρωση του υποκειμένου, αλλά και το γεγονός αν υφίσταται σαφής ανισότητα ανάμεσα στο υποκείμενο και τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Ειδικά για τη Δημόσια Διοίκηση η εν λόγω ανισότητα, αποτελεί στοιχείο που δυσχεραίνει την αξιολόγηση της συγκατάθεσης ως ελεύθερη. Ακόμη, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να δύναται να αποδεικνύει την παροχή της και τέλος να έχει ενημερώσει το υποκείμενο και για το δικαίωμα της ανάκλησης, η οποία μπορεί να γίνει οποτεδήποτε δίχως βέβαια αναδρομική ισχύ.

Επίσης, η αρχή της Λογοδοσίας επιτάσσει το σχεδιασμό και τη λήψη μέτρων οργάνωσης και επίδειξης συμμόρφωσης στη σχετική νομοθεσία, από τους υπευθύνους επεξεργασίας. Ενδεικτικά μέτρα που μπορούν να αναφερθούν είναι η τήρηση σχετικού αρχείου, η λήψη κι εφαρμογή μέτρων ασφαλείας και για την ίδια τη διαδικασία επεξεργασίας δεδομένων, αλλά και για την αξιοπιστία των συστημάτων κι εφαρμογών που χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία αυτήν, η ανάγκη γνωστοποίησης παραβίασης δεδομένων στην ΑΠΔΠΧ, ο ορισμός ΥΠΔ ο οποίος όχι μόνο παρακολουθεί τη νομοθεσία και συμβουλεύει όλους όσους επεξεργάζονται δεδομένα, αλλά παρακολουθεί και την τήρηση των σχετικών διατάξεων, οπότε αποτελεί μια μονάδα που περιορίζει περαιτέρω τη δράση της Διοίκησης.

Έκφραση της αρχής της Λογοδοσίας, όπου ο ΥΠΔ παρέχει συμβουλές, αποτελεί και η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου, η οποία αποτελεί μια βοηθητική διαδικασία, ώστε να εντοπιστούν και να μετριαστούν οι κίνδυνοι προστασίας δεδομένων μιας δραστηριότητας. Αναλυτικότερα, στην περίπτωση που ένα είδος επεξεργασίας ενδέχεται να ενέχει υψηλούς κινδύνους για τα δικαιώματα του υποκειμένου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να διενεργήσει ΕΑΠΔ, πριν επεξεργαστεί τα δεδομένα, διαφορετικά θα πρέπει να αιτιολογήσει τεκμηριωμένα για ποιους λόγους δεν την πραγματοποιεί και να ενημερώσει τον ΥΠΔ, ο οποίος αποτελεί και σημείο επαφής με την ΑΠΔΠΧ. Το γεγονός επίσης πως επιβάλλεται προηγούμενη διαβούλευση με την Αρχή,

η οποία ενδέχεται να κρίνει ότι η επεξεργασία παραβιάζει το νόμο και τότε μπορεί να κάνει συστάσεις με πρόσθετα μέτρα που θα πρέπει να λάβει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, δείχνει έναν επιπλέον περιορισμό στη δράση της Διοίκησης.

Οι διατάξεις που αναφέρονται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων στοχεύουν και στη διασφάλιση της γνώσης και της διαφάνειας ως προς την επεξεργασία των δεδομένων του υποκειμένου και θέτουν περιορισμούς στη δράση της Διοίκησης, αλλά την ίδια στιγμή από την πλευρά των τρίτων σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων, η προστασία των προσωπικών δεδομένων περιορίζει τη σχετική με αυτά δημοσιότητα της δράσης της Διοίκησης γεγονός που με τη σειρά του περιορίζει τη δυνατότητα ελέγχου της δράσης της Διοίκησης.

Συγκεκριμένα, η προστασία των προσωπικών δεδομένων περιορίζει τον έλεγχο της δράσης της διοίκησης, αφού σύμφωνα με το άρ. 5 του ΚΔΔ το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα δεν υφίσταται αν το ζητούμενο έγγραφο αναφέρεται «στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου» ή «παραβλάπτεται απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις ή παραβλάπτεται δικαίωμα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας». Ωστόσο, εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν υφίσταται πρόκριση, ανάμεσα στα κατοχυρωμένα συνταγματικά δικαιώματα, αυτού της αναφοράς στις αρχές (άρ. 10 παρ. 3 Σ) και εκείνου της προστασίας προσωπικών δεδομένων (άρ. 9Α Σ), η ΑΠΔΠΧ με τις Αποφάσεις και Γνωμοδοτήσεις της, που σχετίζονται με αιτήματα πρόσβασης σε δεδομένα επιλεγέντων συνυποψηφίων από άλλον υποψήφιο που δεν έχει επιλεγεί ή σε στοιχεία υποψηφίων που προηγούνται στον τελικό πίνακα κατάταξης από υποψήφιο που έπεται στα πλαίσια διεξαγωγής διαγωνισμών από Δημοσίους φορείς, προβαίνει σε πρακτική εναρμόνιση των προαναφερθέντων δικαιωμάτων, τείνοντας να διευρύνει την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα, προστατεύοντας τα προσωπικά δεδομένα μεν δίχως να αναιρείται το έτερο συνταγματικό δικαίωμα δε, επιτρέποντας τη χορήγηση των εγγραφών υπό προϋποθέσεις.

Επίσης, με τις σχετικές με τη δημοσιότητα πινάκων αποτελεσμάτων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα Αποφάσεις και Γνωμοδοτήσεις της ΑΠΔΠΧ και του ΝΣΚ, και πάλι τίθενται περιορισμοί στον έλεγχο της δράσης της Διοίκησης, καθώς λόγω της προστασίας των προσωπικών δεδομένων δεν επιτρέπεται η δημοσιοποίηση των ονομάτων και των αποτυχόντων σε διαγωνιστικές διαδικασίες. Ακόμη, βάσει του άρθρου 5 του ν. 3861/2010, όπου η ανάρτηση των σχετικών πράξεων στο Διαδίκτυο γίνεται «με την επιφύλαξη των κανόνων για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και

δεν επιτρέπεται η ανάρτηση πράξεων με συμπερίληψη στοιχείων που ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων, έχει ως αποτέλεσμα το ΑΣΕΠ να αναρτά τους πίνακες διοριστέων στο «Διαύγεια» και στο Εθνικό Τυπογραφείο, αφού πρωτίτερα έχει απαλείψει όσα στοιχεία ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων και η ενημέρωση του ευρύτερου κοινού γίνεται μέσω της ανάρτησης μικτών πινάκων στο δικτυακό του τόπο χωρίς να παρουσιάζεται η εκάστοτε συγκεκριμένη ειδική κατηγορία και μέσω των πινάκων κατάταξης ειδικών κατηγοριών και διοριστέων χωρίς τα στοιχεία ταυτοποίησης τους. Συνεπώς, από τη μια προστατεύονται τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων, αλλά από την άλλη δεν μπορεί να ελεγχθεί επακριβώς η κάθε περίπτωση ούτε τα αποτελέσματα των διαγωνιστικών διαδικασιών.

Επιπροσθέτως, ο έλεγχος της Διοίκησης περιορίζεται και σε σχέση με τη δημοσίευση των Προεδρικών Διαταγμάτων απονομής χάριτος (και των στοιχείων που εμπεριέχονται στους φακέλους τους) από την προστασία των προσωπικών δεδομένων (και μάλιστα ειδικών κατηγοριών δεδομένων), αφού από τη μια η σχετική απόφαση της ΑΠΔΠΧ δεν επιτρέπει τη δημοσιοποίηση τέτοιων Προεδρικών Διαταγμάτων σε ιστοσελίδες του διαδικτύου πέραν εκείνης του Εθνικού Τυπογραφείου και από την άλλη με τις απαντήσεις σε ερωτήσεις που κατετέθησαν στην Βουλή δεν επιτρέπεται η δημοσιοποίηση στοιχείων των σχετικών φακέλων. Συνεπώς, δυσχεραίνεται η πρόσβαση στην πληροφόρηση από το ευρύτερο κοινό (και από τους ίδιους τους Βουλευτές) αναφορικά με τα προαναφερθέντα Προεδρικά Διατάγματα.

Τέλος, η ΑΠΔΠΧ με τις σχετικές με τον Κοινοβουλευτικό έλεγχο Αποφάσεις και Γνωμοδότηση της επιχειρεί την εξισορρόπηση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και του ελέγχου της δράσης της Διοίκησης. Εξαιτίας της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και πάλι υφίστανται περιορισμοί στον έλεγχο της, καθώς στην μια περίπτωση επιτρέπεται η ανακοίνωση ονομαστικών μισθολογικών καταστάσεων στους βουλευτές, αλλά συγκεντρωτικά κι όχι ατομικά για κάθε μέλος και σε άλλες περιπτώσεις ο ερωτών βουλευτής μπορεί να λάβει γνώση αυτών στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και μόνο εάν εντοπίσει συγκεκριμένα στοιχεία που πιστεύει πως αποτελούν αναγκαία στοιχεία, για να τεκμηριώσει τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, δύναται να πάρει αντίγραφα τους ή τέλος δεν υπάρχει συγκεκριμένη πρόβλεψη ως προς τη διαδικασία πρόσβασης των βουλευτών στα έγγραφα.

Συμπερασματικά, λοιπόν, διαφαίνεται η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων από τη μια που θέτει περιορισμούς στη δράση της Διοίκησης, αλλά και η ανάγκη πρακτικής εναρμόνισης της με τον έλεγχο της δράσης της Διοίκησης δε.

Άλλωστε, η Διοίκηση οφείλει να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών, όπως επιτάσσει η αρχή του κράτους δικαίου κι εν προκειμένω χρειάζεται να αντεπεξέλθει της πρόκλησης να προβαίνει σε εξισορρόπηση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του ατόμου (άρ. 9 Α Σ) και της επίσης συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της διαφάνειας (με τις εκφάνσεις του δικαιώματος στην πληροφόρηση, άρ. 5 Α Σ, και του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα, άρ. 10 παρ. 3 Σ).

Βιβλιογραφία

I. Βιβλία

Ακριβοπούλου, Χ. και Ανθόπουλος, Χ. (2015). *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο* [e Book version]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5989/5/00_master_document_anthopoulos_1_final-%CE%9A%CE%9F%CE%A5.pdf [Τελευταία Επίσκεψη 27/8/2020]

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου, Ε. (2016). *Προσωπικά Δεδομένα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βενιζέλος, Ε. (2008). *Μαθήματα συνταγματικού δικαίου*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Α. Σάκκουλας.

Λαδής, Σ. και Νταλάκου, Β. (2010). *Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Μακρυδημήτρης, Α. και Πραβίτα, Μ.- Η. (2012). *Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Α. Σάκκουλας.

Μήτρου, Λ. (2017). *Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Α. Σάκκουλας.

Σπανού, Κ. (Επιμ.). (2010). *Πρόσβαση στα έγγραφα και διαφάνεια της διοικητικής δράσης*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Α. Σάκκουλας.

Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2010). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τόμοι 1 και 2, 13η έκδοση. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Τάχος, Α. (2006). *Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν 2690/1999, όπως τροποποιήθηκε)*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Α. Σάκκουλας.

II. Πρωτογενείς Πηγές

ν. 2190/1994 «Σύσταση ανεξάρτητης αρχής για την επιλογή προσωπικού και ρύθμιση θεμάτων διοίκησης» (Α' 28).

ν. 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (Α' 50).

ν. 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (Α' 45).

ν. 3469/2006 «Εθνικό Τυπογραφείο, Εφημερίς της Κυβερνήσεως και λοιπές διατάξεις» (Α' 131).

ν. 3801/2009 «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης (Α' 163).

ν. 3861/2010 «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις» (Α' 112).

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (L 119 / 4 – 5 - 2016)

ν. 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (Α' 137).

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. (2014). *Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση*. Διαθέσιμο στο: <https://www.slideshare.net/ydmedgovgr/greek-egovernance-action-plan> [Τελευταία Επίσκεψη 27.08.2020]

Προεδρία της Κυβέρνησης. Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων. (2020). *Εγχειρίδιο νομοπαρασκευαστικής μεθοδολογίας*. Διαθέσιμο στο: <http://www.nomotelia.gr/photos/File/EGXEIRIDIO%20NOMOPARASKEVASTIKIS%20METHODOLOGIAS%202020.pdf> [Τελευταία Επίσκεψη 27.08.2020]

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 65/2018 (Β' 1622/10-5-2019): Κατάλογος με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντίκτυπου σχετικά με την προστασία δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 4 του ΓΚΠΔ.

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 139/1999

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 17/2002

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 56/2003

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 62/2004

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 40/2005

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 48/2008

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 166/2011

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 80/2017

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 28/2018

Απόφαση ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 74/2018

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 3/2004

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 1/2006

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 1/2010

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 6/2013

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 1/2020

Γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 2/2020

Γνωμοδότηση υπ' αριθμόν 228/2010 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ)

Ομάδα Εργασίας για την προστασία των δεδομένων του άρθρου 29, 2010. *Γνώμη 3/2010 σχετικά με την αρχή της λογοδοσίας*. WP 173, Βρυξέλλες.

Ομάδα Εργασίας για την προστασία των δεδομένων του άρθρου 29, 2017. *Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679*. WP 248 αναθ. 01, Βρυξέλλες.

Ομάδα Εργασίας για την προστασία των δεδομένων του άρθρου 29, 2018. *Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του κανονισμού 2016/679*. WP259 αναθ.01, Βρυξέλλες.

Απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης με αριθμό πρωτοκόλλου ΔΙΠΑΑΔ/ΕΚΔΔΑ/Φ.8/50/14336/2019 «*Τροποποίηση της ΔΙΠΑΑΔ/ΕΚΔΔΑ/Φ.8/5/24967/28-7-2015 (ΦΕΚ 1594/Β'/30-7-2015) υπουργικής απόφασης με θέμα «Ρύθμιση διαδικαστικών θεμάτων διεξαγωγής του Εισαγωγικού Διαγωνισμού της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)*» (Β' 1620).

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2020). *Εγκύκλιος Φ251/ 85965 /Α5 της 3 - 7 - 2020. Ολοκλήρωση και καταχώριση της βαθμολογίας ΓΕΛ – Αποστολή βαθμών και αποκομμάτων – ανάρτηση βαθμολογιών – επιπλέον ημέρα λειτουργίας των ΓΕΛ.*

Απάντηση με αριθμό πρωτοκόλλου 493/ 21-08-2018 στην υπ' αριθ. 7477/09-07-2018 Ερώτηση κατατεθείσα στη Βουλή των Ελλήνων.

Απάντηση με αριθμό πρωτοκόλλου 488/21-08-2018 στην Ερώτηση & Αίτηση Κατάθεσης Εγγράφων 7427/378/06-07-2018 κατατεθείσα στη Βουλή των Ελλήνων.

Ιστοσελίδα Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Αναζήτηση Αποφάσεων

https://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,15453&_dad=portal&_schema=PORTAL

[Τελευταία Επίσκεψη 27/8/2020]

Ιστοσελίδα Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Αναζήτηση Γνωμοδοτήσεων

https://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,120923&_dad=portal&_schema=PORTAL

[Τελευταία Επίσκεψη 27/8/2020]

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

Κριτήρια βάσει των οποίων οι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν αν θα πρέπει ή όχι να διενεργείται ΕΑΠΔ (σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και τον καθορισμό του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679 της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων).

1. Αξιολόγηση ή βαθμολόγηση, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ και προβλέψεων, ιδίως *«πτυχών που αφορούν τις επιδόσεις στην εργασία, την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις ή συμφέροντα, την αξιοπιστία ή τη συμπεριφορά, τη θέση ή κινήσεις του υποκειμένου των δεδομένων»* (αιτιολογικές σκέψεις 71 και 91).
2. Λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα ή σημαντικά αποτελέσματα κατά ανάλογο τρόπο: επεξεργασία που αποσκοπεί στη λήψη αποφάσεων που αφορούν υποκειμένα δεδομένων και παράγουν *«έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο»* ή που *«ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο»* [άρθρο 35 παράγραφος 3 στοιχείο α)].
3. Συστηματική παρακολούθηση: επεξεργασία για την παρατήρηση, την παρακολούθηση ή τον έλεγχο των υποκειμένων των δεδομένων, περιλαμβανομένων των δεδομένων που συλλέγονται μέσω δικτύων ή *«συστηματική παρακολούθηση δημοσίως προσβάσιμου χώρου»* [άρθρο 35 παράγραφος 3 στοιχείο γ)].
4. Ευαίσθητα δεδομένα ή δεδομένα εξαιρετικά προσωπικού χαρακτήρα: σε αυτά περιλαμβάνονται ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως ορίζονται στο άρθρο 9 (για παράδειγμα, πληροφορίες για τα πολιτικά φρονήματα φυσικών προσώπων), καθώς και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες ή αδικήματα, όπως ορίζονται στο άρθρο 10.
5. Δεδομένα μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας: ο ΓΚΠΔ δεν ορίζει τι συνιστά μεγάλης κλίμακας επεξεργασία, ωστόσο η αιτιολογική σκέψη 91 παρέχει ορισμένες κατευθύνσεις. Σε κάθε περίπτωση, η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνιστά να λαμβάνονται

συγκεκριμένα υπόψη οι ακόλουθες παράμετροι κατά τον προσδιορισμό του κατά πόσον η επεξεργασία τελείται σε μεγάλη κλίμακα:

α. ο αριθμός των εμπλεκόμενων υποκειμένων των δεδομένων, είτε ως συγκεκριμένος αριθμός είτε ως ποσοστό επί του συναφούς πληθυσμού·

β. ο όγκος των δεδομένων και/ή το εύρος των διαφόρων στοιχείων δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία·

γ. η διάρκεια ή ο μόνιμος χαρακτήρας της δραστηριότητας επεξεργασίας δεδομένων·

δ. το γεωγραφικό εύρος της δραστηριότητας επεξεργασίας.

6. Η αντιστοίχιση ή ο συνδυασμός συνόλων δεδομένων που απορρέουν, για παράδειγμα, από δύο ή περισσότερες πράξεις επεξεργασίας δεδομένων που υλοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς και/ή από διαφορετικούς υπεύθυνους επεξεργασίας με τρόπο που θα μπορούσε να υπερβαίνει τις εύλογες προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων.

7. Δεδομένα που αφορούν ευάλωτα υποκείμενα δεδομένων (αιτιολογική σκέψη 75): η επεξεργασία του εν λόγω τύπου δεδομένων αποτελεί κριτήριο λόγω της αυξημένα άνισης σχέσης ισχύος μεταξύ των υποκειμένων των δεδομένων και του υπεύθυνου επεξεργασίας, με την έννοια ότι τα φυσικά πρόσωπα ενδέχεται να μην είναι σε θέση να συναινέσουν ή να εναντιωθούν με ευκολία στην επεξεργασία των δεδομένων τους ή να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.

8. Καινοτόμος χρήση ή εφαρμογή νέων τεχνολογικών ή οργανωτικών λύσεων, όπως η συνδυασμένη χρήση των δακτυλικών αποτυπωμάτων και η αναγνώριση προσώπου για βελτιωμένο φυσικό έλεγχο πρόσβασης κ.ο.κ.

9. Όταν η επεξεργασία αυτή καθαυτή *«εμποδίζει τα υποκείμενα των δεδομένων να ασκήσουν κάποιο δικαίωμα ή να χρησιμοποιήσουν μια υπηρεσία ή σύμβαση»* (άρθρο 22 και αιτιολογική σκέψη 91).

Παράρτημα 2

Πλαίσιο απαραίτητων τυπικών κριτηρίων πληρότητας της μελέτης εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) (αρ. 35 παρ. 2 και 7-9 του ΓΚΠΔ, κριτήρια των κατευθυντήριων γραμμών για την εκτίμηση αντικτύπου WP248).

1^η Ενότητα Κριτηρίων

Κριτήρια για τη συστηματική περιγραφή καθεμίας εκ των εξεταζόμενων πράξεων επεξεργασίας (αρ. 35 (7)(α)):

Er1.1: λαμβάνονται υπόψη η φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και σκοποί επεξεργασίας (αιτ. 90, WP248)

Er1.4: προσδιορίζονται οι υπολογιστικοί πόροι στους οποίους βασίζεται η επεξεργασία (στοιχεία υλικού και λογισμικό, δίκτυα, ανθρώπινο δυναμικό κ.ά.) (WP248)

Er1.5: λαμβάνεται υπόψη η συμμόρφωση με εγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας (αρ. 35(8), WP248)

Er1.2: καταγράφονται τα είδη των δεδομένων, οι πηγές και οι αποδέκτες των δεδομένων καθώς και ο χρόνος τήρησής τους (WP248)

Er1.3: παρέχεται λειτουργική περιγραφή των πράξεων επεξεργασίας (WP248)

2^η Ενότητα Κριτηρίων

Κριτήρια αξιολόγησης της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της επεξεργασίας και των προβλεπόμενων μέτρων συμμόρφωσης με το ΓΚΠΔ:

Er2.1: Μέτρα συμμόρφωσης με τις αρχές και τη νομιμότητα της επεξεργασίας (WP248):

Er2.1.1: καθορισμένοι, ρητοί και νόμιμοι σκοποί επεξεργασίας (αρ. 5(1β), WP248)

Er2.1.4: περιορισμένος χρόνος τήρησης των δεδομένων (αρ. 5(1ε), WP248)

Er2.1.2: νομιμότητα της επεξεργασίας (αρ. 6, WP248)

Er2.1.3: κατάλληλα, συναφή και περιορισμένα στα απολύτως αναγκαία για τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένα (αρ. 5(1γ), WP248)

Er2.2: Μέτρα σχετικά με τα δικαιώματα των υποκειμένων (WP248):

Er2.2.1: διαφανής ενημέρωση και δικαίωμα ενημέρωσης (αρ. 12-14, WP248)

Er2.2.4: δικαιώματα εναντίωσης και περιορισμού της επεξεργασίας (αρ. 18, 19, 21, WP248)

Er2.2.2: δικαιώματα πρόσβασης και φορητότητας (αρ. 15, 20, WP248)

Er2.2.3: δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής (αρ. 16, 17, 19, WP248)

Ερ2.2.6: μέτρα προστασίας των διεθνών διαβιβάσεων (Κεφάλαιο V, WP248)

Ερ2.2.5: σχέσεις με εκτελούντες την επεξεργασία (αρ. 28, WP248)

3^η Ενότητα Κριτηρίων

Κριτήρια σχετικά με την αναγνώριση, ανάλυση, αξιολόγηση και αντιμετώπιση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων (αρ. 35 (7γ,δ)):

Ερ3.1: Έχουν αξιολογηθεί η προέλευση, η φύση, η πιθανότητα (ή η ιδιαιτερότητα) και η σοβαρότητα των κινδύνων (αιτ. 84) ή ισοδύναμα για κάθε κίνδυνο παράνομης πρόσβασης, μη εξουσιοδοτημένης τροποποίησης ή απώλειας των δεδομένων (WP248):

Ερ3.1.1: έχουν ληφθεί υπόψη οι πηγές των κινδύνων (αιτ. 90, WP248)

Ερ3.1.2: εκτιμώνται οι δυνητικές επιπτώσεις στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων σε περιπτώσεις επέλευσης των προαναφερόμενων κινδύνων (WP248)

Ερ3.1.3: προσδιορίζονται οι απειλές επέλευσης των κινδύνων (WP248)

Ερ3.1.4: εκτιμώνται η πιθανότητα και η σοβαρότητα των κινδύνων (αιτ. 90, WP248)

Ερ3.2. Καθορίζονται τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων (αρ. 35(7δ), αιτ. 90, WP248)

4^η Ενότητα Κριτηρίων

Κριτήρια σχετικά με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών (WP248)

Ερ4.1. Ζητείται η γνώμη του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων, εφόσον έχει ορισθεί (αρ. 35(2), WP248)

Ερ4.2. Ζητείται η γνώμη των υποκειμένων ή των εκπροσώπων τους, όπου ενδείκνυται (αρ. 35(9), WP248).

Παράρτημα 3

Κατάλογος με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 4 του ΓΚΠΔ.

1^η κατηγορία: είδη και σκοποί της επεξεργασίας

1.1 Συστηματική αξιολόγηση, βαθμολόγηση, πρόβλεψη, πρόγνωση και κατάρτιση προφίλ, ιδίως πτυχών που αφορούν την οικονομική κατάσταση, την υγεία, τις προσωπικές προτιμήσεις ή ενδιαφέροντα, την αξιοπιστία ή τη συμπεριφορά, τη θέση ή τις κινήσεις ή την πιστοληπτική ικανότητα των υποκειμένων των δεδομένων.

Σχετικά παραδείγματα είναι η περίπτωση, κατά την οποία χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ελέγχει τους πελάτες του με βάση δεδομένα πιστοληπτικής ικανότητας ή δεδομένα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ή δεδομένα για εγκλήματα απάτης, ή η περίπτωση, κατά την οποία εταιρεία βιοτεχνολογίας παρέχει απευθείας στους καταναλωτές γενετικές δοκιμές για να εκτιμήσει και να προβλέψει τους κινδύνους νόσου/υγείας.

1.2 Συστηματική επεξεργασία δεδομένων που αποσκοπεί στη λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων, οι οποίες παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με τα υποκείμενα των δεδομένων ή επηρεάζουν σημαντικά τα υποκείμενα των δεδομένων κατά ανάλογο τρόπο και μπορούν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό ή διακρίσεις σε βάρος του φυσικού προσώπου.

Σχετικά παραδείγματα είναι η αυτόματη άρνηση επιγραμμικής αίτησης πίστωσης ή πρακτικές ηλεκτρονικών προσλήψεων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση (αιτ. 71 του ΓΚΠΔ) ή η αυτόματη άρνηση ασφαλιστικής παροχής.

1.3 Συστηματική επεξεργασία δεδομένων που ενδέχεται να εμποδίζει το υποκείμενο να ασκήσει τα δικαιώματά του ή να χρησιμοποιήσει μια υπηρεσία ή σύμβαση, ιδίως όταν λαμβάνονται υπόψη δεδομένα που συλλέγονται από τρίτους.

Σχετικά παραδείγματα είναι η περίπτωση, κατά την οποία τράπεζα ελέγχει τους πελάτες της χρησιμοποιώντας μια βάση δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας για να

αποφασίσει αν θα τους χορηγήσει δάνειο ή όχι, η καταχώρηση του υποκειμένου σε «μαύρη» λίστα, όπως η λίστα των παρόχων κινητής τηλεφωνίας (τηλέγνους), η καταχώριση του υποκειμένου σε whistleblowing συστήματα.

1.4 Συστηματική επεξεργασία δεδομένων που αφορά την κατάρτιση προφίλ για το σκοπό της προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών εφόσον τα δεδομένα συνδυάζονται με δεδομένα που συλλέγονται από τρίτους.

1.5 Συστηματική και σε μεγάλη κλίμακα επεξεργασία για την παρακολούθηση, την παρατήρηση ή τον έλεγχο των φυσικών προσώπων με χρήση δεδομένων που συλλέγονται μέσω συστημάτων βιντεοεπιτήρησης ή μέσω δικτύων ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο σε δημόσιο χώρο, δημοσίως προσβάσιμο χώρο ή ιδιωτικό χώρο προσιτό σε απεριόριστο αριθμό προσώπων. Περιλαμβάνει την παρακολούθηση των κινήσεων ή της τοποθεσίας/γεωγραφικής θέσης σε πραγματικό ή μη χρόνο ταυτοποιημένων ή ταυτοποιήσιμων φυσικών προσώπων.

Σχετικά παραδείγματα είναι η χρήση καμερών σε εμπορικό κέντρο ή σε σταθμούς μέσων μαζικής μεταφοράς, ή η επεξεργασία δεδομένων θέσης των επιβατών σε αεροδρόμιο ή σε μέσα μαζικής μεταφοράς. Επίσης, η παρακολούθηση μέσω wi-fi συστημάτων (wi-fi tracking) επισκεπτών σε εμπορικά κέντρα ή επεξεργασία δεδομένων μέσω drones.

1.6 Μεγάλης κλίμακας συστηματική επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την υγεία και τη δημόσια υγεία για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, όπως η εισαγωγή και χρήση συστημάτων ηλεκτρονικής συνταγογράφησης και η εισαγωγή και χρήση ηλεκτρονικού φακέλου ή ηλεκτρονικής κάρτας υγείας.

1.7 Μεγάλης κλίμακας συστηματική επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την εισαγωγή, οργάνωση, παροχή και έλεγχο της χρήσης υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 του ν.3979/2011 όπως ισχύει.

2η κατηγορία: είδος δεδομένων ή/και κατηγορίες υποκειμένων

- 2.1 Μεγάλης κλίμακας επεξεργασία των ειδικών κατηγοριών δεδομένων (περιλαμβανομένων των γενετικών και των βιομετρικών με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου) που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 1 και των δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 10 του ΓΚΠΔ.
- 2.2 Συστηματική και σε μεγάλη κλίμακα επεξεργασία δεδομένων ιδιαίτερης σημασίας ή εξαιρετικού χαρακτήρα όπως
- 2.2.1 δεδομένα κοινωνικής πρόνοιας (δεδομένα σχετικά με τη φτώχεια, την ανεργία, την κοινωνική εργασία κλπ.),
 - 2.2.2 δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, περιλαμβανομένων των δεδομένων περιεχομένου όπως του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μεταδεδομένων και των δεδομένων γεωγραφικής θέσης/τοποθεσίας, με εξαίρεση την καταγραφή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 του ν.3471/2006,
 - 2.2.3 δεδομένα που αφορούν εθνικό αριθμό ταυτότητας ή άλλο αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας γενικής εφαρμογής ή αλλαγή των προϋποθέσεων και όρων επεξεργασίας και χρήσης αυτών και των συναφών με αυτά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
 - 2.2.4 δεδομένα που περιλαμβάνονται σε προσωπικά έγγραφα, ημερολόγια, σημειώσεις από ηλεκτρονικό αναγνώστη (e-reader) και σε εφαρμογές καταγραφής βίου (life logging), που προσφέρουν δυνατότητες τήρησης σημειώσεων και πολύ προσωπικών πληροφοριών,
 - 2.2.5 δεδομένα που συλλέγονται ή παράγονται από συσκευές (όπως αυτές με αισθητήρες) ιδίως μέσω των εφαρμογών του 'διαδικτύου των πραγμάτων - IoT' (όπως έξυπνες τηλεοράσεις, έξυπνες οικιακές συσκευές, συνδεδεμένα παιχνίδια, έξυπνες πόλεις, έξυπνοι μετρητές ενέργειας κλπ) και/ή με τη χρήση άλλων μέσων.
- 2.3 Συστηματική παρακολούθηση – εφόσον είναι επιτρεπτή – της θέσης/τοποθεσίας καθώς και του περιεχομένου και των μεταδεδομένων των επικοινωνιών των εργαζομένων με εξαίρεση τα αρχεία καταγραφής για λόγους ασφάλειας εφόσον η επεξεργασία περιορίζεται στα απολύτως απαραίτητα δεδομένα και είναι ειδικά τεκμηριωμένη. Σχετικό παράδειγμα που εμπίπτει στην υποχρέωση διενέργειας ΕΑΠΔ αποτελεί η χρήση συστημάτων DLP.

Συστηματική επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων των εργαζομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου καθώς και γενετικών δεδομένων των εργαζομένων.

3^η κατηγορία: πρόσθετα χαρακτηριστικά ή/και χρησιμοποιούμενα μέσα της επεξεργασίας

3.1 Καινοτόμος χρήση ή εφαρμογή νέων τεχνολογιών ή οργανωτικών λύσεων, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν νέες μορφές συλλογής και χρήσης δεδομένων, με ενδεχόμενο υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων όπως η συνδυασμένη χρήση των δακτυλικών αποτυπωμάτων και η αναγνώριση προσώπου για βελτιωμένο φυσικό έλεγχο πρόσβασης, ή εφαρμογές mhealth ή άλλες «έξυπνες» εφαρμογές, από τις οποίες δημιουργείται προφίλ των χρηστών (π.χ. καθημερινές συνήθειες), ή εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης ή τεχνολογίες δημόσια προσπελάσιμων blockchain που περιλαμβάνουν προσωπικά δεδομένα.

3.2 Συνδυασμό και/ή συσχέτιση προσωπικών δεδομένων από πολλαπλές πηγές ή τρίτους, από δύο ή περισσότερες πράξεις επεξεργασίας που υλοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς ή/και από διαφορετικούς υπευθύνους επεξεργασίας με τρόπο που θα μπορούσε να υπερβαίνει τις εύλογες προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων.

Σε περίπτωση που η επεξεργασία αφορά δεδομένα, τα οποία δεν έχουν συλλεγεί από το υποκείμενο και η ενημέρωση των υποκειμένων σύμφωνα με το άρθρο 14 ΓΚΠΔ αποδεικνύεται αδύνατη ή θα προϋπέθετε δυσανάλογη προσπάθεια ή είναι πιθανό να καταστήσει αδύνατη ή να βλάψει σε μεγάλο βαθμό την επίτευξη των σκοπών της επεξεργασίας.

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Τάυρος

τηλ.: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr